

NOUA BIBLIOTECA
ROMÂNĂ.

Prețul unui număr 30 eruceri — 75 de bani.

Jurnal beletristic - literar.

Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 9.

Apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Tomul II.

LEAGĂNUL.

Pe Tisa cea bălăiă plutesce un caic
Să lăgână intrănsul pescarul cel voinic,
Și e trufaș și mândru, de fericire beat,
Căci mreja sa e plină; el cântă îngâmfat:

„In astă lume largă, nu-i țără mai mănăsă,
Ca patria maghiară, nici altă mai frumăsă,
In astă lume mare alt riu nu mai găsești
Ca Tisa cea bălăiă, tesaur rar de pesci.“

„Și nu-i oraș in lume ca Seghedinul meu,
Iubiți de toți maghiarii și d'a lor Dumneđen,
Și nu-i palat in lume, mai mândru și bogat
Ca casa de pe țermuri, ce eu am ridicat.“

„Și nu-i muiere 'n lume, ca ócheșă mea dragă
Apoi băiat ca-l nostru, nu e in lumea largă! —“
Așa cântând pescarul la țermuri a sosit,
Și muma cu copilul in brațe, l'a primit.

„Să fii binevenitul — eram ȑeu ingrijată —“
I ȑise-a sa muiere, „căci Tisa e umflată.“
„N'ai grijă,“ i respunse, „n'ai grijă nici habar,
„Căci stăm sub scutul tare al ȑeului maghiar.“

In casa de pe țermuri e liniște și pace,
Pescarul obosise, a adormit și tace.
In lăgăn lângă ȑensul copilul stă culcat
Și muma-sa visază, că-l vede împărat.

Dar ce-i murmurul ista și frământul grozav?
De ce încep să bată in clopot crunt și grav?
„Potop!! — Potopul vine, săriți, fugiți, scăpați,
Căci s'au pornit cu groză troenii din Carpați!“

Și Mureșul îi-aduce și Tisa imprăștiată
Să vėrsă peste țermuri spre urbea cea bogată,
Și Seghedinul étă-l in valuri inecat,
Și casa de pe țermuri dintăia s'a surpat!

Pescarul și muierea in somnul lor surprinși
In valurile Tisei urmază a lor vis.
Ér lăgănul ușure de unde ridicat
Să duce cu copilul ce dórme nesperiát.

Și lumea 'nduișată alérgă 'n ajutor
Și-l scapă din primejdie și-i dá tóte cu spor,
Și-l crește și-l ajută și astăȑi e voinic,
Și nu mai vrea să scie, de cea ce-a fost, nimic.

Ba cere cu urgie, copacii din Carpați
Să fii spre-a sa mărire tăiați și sfărămați!
Nemernicul nu scie, că pomii cei stufoși
Oprese ca să pornescă troenii furioși!

Theochar Alexi.

EL ȘI EA.

Novelă originală de EMILIA LUNGU.

Singur a stat el când nemilósele glii se rostogoleau pe sicriul părinților săi — și singur a ramas și pe calea studiilor sale, în care își concentră mintea, dragostea și tot interesul vieții — Succesul în ele i câștigă mari laude, — nu însă și vr'un post, care să-l remunereze pentru multele neajunsuri pățite.

Abia după grele anevoințe primi o profesură la gimnasiu, fiind primul an de — probă.

Cu 3—4 luni înainte i se făgădui postul, căci cei de „sus“ erau deplin indestulit cu el. — De ne-numerate ori s'a hotărât și ziua alegerii — dar tot de-a-una trebuia nesfârșită. O pricină ori alta se vîra la mijloc, și astfel alegerea se amîna din o vreme în alta.

Însă cu ziua de ieri își primi Mărăcineanu decretul de profesor; și cu ziua de ieri spera rupt lanțul fatalismului, ce-l urmărise până acum.

Nici o mirare dară, că se desceptase cu atîta fericire în astă dimineță, ce abia își mâja zorile prin vîlul întunecat al firmamentului.

„În post și onóre!“ exclamă el așa sprinten și fălos, în cât contra obiceiului se pomeni în préjma oglindei, făcîndu-și un compliment profund.

Pe cât se simțise de mic și neînsemnat în anii trecuți, pe atît crescuseră acum de mare și voinicos. În vîrtirea norocului îl înălțase astfel, cât credea a nu mai călca pămîntul cu acele ființe, ce nu posedau un decret ca el.

Ce-i drept — postul era onorific; salariul bunșor — pentru modestul lui trai, chiar splendid. Rectorul un bărbat nobil și luminat, colegii harnici și prietenoși; ér elevii încreduți și cu respect — ce-i mai trebuia alta?

Firul sburătoarelor gânduri îl curmă o servitoare, ce cu lighianul de apă aduse și o închinare de la Dómna preotésă, ce doria a-i vorbi.

De și era timpuriu, se grăbi fôrte, căci ea prima și poțtea vizitele nu după etichetă, ci după îndemnul inimei.

Încă în pragul ușei îl întâmpină dîcînd: „profesore! soțul meu mi-a spus despre denumirea D-tale. Te gratulez cu bucuriă, și este că pot nădăjdui că nu o să ne părăsesci?“

— Îți mulțămesc D-nă! răspuse el punîndu-și mâna în a ei. Asta bunăvoință mă scăpă de o incurcare neplăcută îmi permiteți dară a locui și mai departe sub strașina D-vóstră? —

„Da! da, cele două chili spre scólă, și le las pe veciă — căci ce am și face noi acum fără D-ta? — întrebă ea cu suris îngrijat. — Nu ẽ bine să locuim singuri cu slugile, în o casă atît de mare. Chiriași nu putem lua, prin ei ne-am strimtori pe noi însine. Ér o persónă unică nu se găsește, scú cum s'ar găsi

nu e potrivită cu modul viețuirii nóstre. Popa și eu suntem bătrîni, dedați cu pace, nu cu seritóra voie a flăcăilor nóștri orășeni. — Apoi mai e și împrejurarea, că cine locuște la noi, e al nostru. De aceea intrînd D-ta tóte condițiunile, fi salutat la noi nu ca óspe, ci ca membru în familiă!“

El ținea încă mâna matróniei, și mișcat fiind o sărută așa, cum ar fi serutat a mamei sale — mulțămindu-i nu pentru arînda locuinței, nu pentru multele atențiuni fragede, ci pentru blânda privire, și dragăstósă vibrare a cuvintelor rostite.

Pe ei a cunoscut Mărăcineanu mai întăi — la ei s'a și dorit, căci venerabila păreche i stérni acea simpatia, cu care își aducea aminte de părinții săi.

Ei nu erau din vremea asta, cu forme și procopsiri — ci ómeni din trecut, simpli, nefătăriți și cu pricepere agerită prin propriile pățanii. Pe lângă astea religioși, și cu dragostea deapropelui, din care pietatea i inopira la faptele cele mai îndurătore. — Erau și cinstiți de avuți și seraci; fruntași și umiliți.

Lângă ei se încălđi Mărăcineanu de acel simț, ce este temeiul fericirii familiare. Preotul i dîcea: fala casei — matrona îl numia fiu; ér el' nu esista a le da titlul de părinți. —

În cercul prietînilor cu care se împrejuiau ei, câștigă și el un contact potrivit, — o distragere ce începu al face mai social, ademenindu-l prin caracterele scurgătore.

Conșciințos în treburile sale, își împărții scrisul și ocupările private așa, ca serile se petrecă în recórea frăgarului din curte, unde mai tot déuna întelnea pe rectorul, câte unul din colegi, și pe învățatoriul primar, a cărui fică orfană de mamă, crescuse mai mult sub iubitóra grije a matróniei.

Bărbații cu ciubuce aprinse, disputau de una alta a chemării lor, seú chiar de întemplările politice. — Mărăcineanu se împărtașa numai la cestiuni sciintifice — intrau alte vorbe, tacea și asculta.

În disputele mai aprige sosea și medicul Spînea, cu umorul și glumele sale nesfârșite.

„Nu vi s'a urit D-nilor?“ striga cât colo contra politisării lor. „Ați dat în pacoste, — o se vă trag la răspundere pentru timpul pierdut, și pentru crasul egoism cu care țineți pe Mărăcineanu aici. Nu are preste dî destul cu buchile, vreți să-l veștejiți în Maiul tinereței?!“

— Doctore! pomenești mult de tinerețe, nu cumva cutare farmec a ei a subjugat și inima D-tale? întrebău bărbații.

„Zefiri de primăveră nu topesc ghețari, inse învólvă ușor văpăile ascunse“ dîcea el aretând șiretic spre junele profesor.

„Doctore ești un deavol!“ hohoteau bătrîni, în-

sărcinând pe Mărăcineanu a căuta îndată pe bunica preotésă, ce împreună cu Lia numera stelele ceriului senin.

Căutându-le, pașul i devenia elastic, ochii mai luctuosi — însă fața rămânea nestremutată în expresia sa plină, cam caustică.

Când le găsea, oprea un secund spre a cuprinde svelta umbră, ce arunca figura fetei. — În cel următor era lêngă ele, făr'aș permite alta, ca una din acele salutări adênci, cu care uni bărbați disting femei, dintre — femei.

Matronei plăcea asta curtoasiă, neînveninată de chicotirea modernă, ce stêrpesce împodobitorea sfiire a tinerimei.

— Ea nu iubea fărniciile ceremonii — dar prețuia o ținută dêmnă, și modestă.

Pauza ce intra tot dêuna, o umplea tactul ei înăscut prin câte o conversare, în care atingênd córdelile veseliei, ajuta tinerilor a se scóte din timiditatea momentană. Deschilnit povestea despre timpul când venise aici — trecuse mult, copii copiilor de atunci erau moșnegi gârbiți, séu plecați pe câte un toiag noduros.

Cu têndră dragoste petrecea și la mama Liei, și înmoiată de suvenirii nu arare ori i sclipea în géna căruntă o lacrimă, întocmai așa arđetóre, ca în ochii căprii a fetei.

Când aste seri de pacinică încântare desvoltară óre-care grad de confidență, Mărăcineanu găsi, ca Lia contra educațiunei de acum, primise cu virtuțile casnice și-o instrucțiune pe cât de practică, atât și alésă.

Cu imaginarea bogată 'l uimea observarea repedă, judecata marcată, și gustul cătră literatură. — Fapt învederat că nu petrecuse órele de distragere din o feréstră în alta, séu chiar luând stradele în lung și curmeziș — ci le întrebuițase ca óre de studiu, la care nu puțin i ajutase și părintele ei. Prin ele 'și agerii mintea, 'și nobilă simțirea — ast-fel rămânênd cruțată de multele nimicuri, ce altele întêlniră în vârsta ei.

Dar cu tóte, era simplă, naturală; tesaurile i zăcéu ascunse și neștiute. Ea nu se mândrea cu ele nici măcar atât, cât se mândresc fetele cu dibăcia lor în cochetărie.

Mărăcineanu nu era nici flăcău crud, nici vulcan înscrumat — de aceea prețuia mult aste daruri firești.

În studenția sa, văduse și el multe bune și rele; adevărate și măestrite. Așa de pildă femei ce prin frumseți și lipiciu aprindător, robiau de-o potrivă tineri, bêtrâni; înțelepți și nebuni. Redicate în culmea adorării, stăpânéu preste averi . . . onóre și vieți.

Însê de câte ori nu s'a scârbit de acesti îngeri stăpânitori, ce amăgind cu grații și chinuind cu suris, erau demonii jertfelor lor? — ?

Din aste și altele o miă, remase Mărăcineanu neatins de vâpaia amorului, — remase cu un ideal ce adese 'l desfăta prin pudórea chipului séu.

Și acum era fără afecțiuni mai căldurose, de și în aretul Liei simția plăcerii nespuse. Ce îl atrăgea nu era esteriorul, ci spiritul și candidetele expresiuni a sufletului ei fecioresc.

Cu cât se apropiă de ea, descoperi un caracter așa statornic, un instinct atât de profund despre datorințele femeii — cum nu nădejduise a găsi cândva.

După ce volburósa tómnă începu a reci aerul și a scutura frunzișul grădinei, aste conveniri se continuară în casă — lângă prietinoasa lampă. Și aicea erau disputele, și aicea boldea Spínea când cu glume când cu sarcasm tăietor. Bunica înse le curma pe tóte cu câte un pähărel de prună, și pofîndu-i la o cină, în care Lia își parada harnicia culinară.

Ridicându-se bucatele, o partiă de șah i angagea la luptă. Mărăcineanu se da în laturi, — scotea un op nou, séu cetea din clasicii noștrii, la care atențiunea matronei și a Liei era neclătita.

Predarea lui avea frumseți dramatice. Zugrăvind prin modulațiuni, pasagele pasionate, erau de-o rară fineță.

De multe ori ispitit de curiositate improviză însuș, privind în ascuns rumenă colóre ce sbura pe obrajii fetei.

Ea cunoscea ori ce adaus al lui, de aceea câte o dată pleca ochii în jos, — ori luând o fisonomiă aspră i amenința cu vârful degetului.

Rodul acestor întêlniri fu, că cu încetul porniră a se dori unul pe altul. Că unde era Lia nu lipsea Mărăcineanu, o sciau cu deosebire acei, ce trudiră mult al câștiga ca sclav la carul triumfelor lor. — Făr' a ignora pe cineva, o destinse pe ea din început — și nu numai unde era întâia jună de care se apropiase cu voia, ci și întâia cu care schimbând și idei mai seriose, nu se temea a fi neînțeleș.

Fîind fórte des la olaltă, se dedase cu suavitatea unei fericiri mute, — căci încă nu zăcuse mâna ei în a lui, nici că remaseră o clipă fără martori.

Ce-i încungiura era un farmec; farmec mult mai ideal, de cât se i se fi potut da nume. — Tineretea era . . . timpul de aur ce vine odată în vieță țesând credințe . . . iluzi și chimere.

Nici Lia nu pricepea starea sufletului ei, dar până târziu i resuna clavirul melodii dulci . . . cântece de dor și jale. — Câte un acord din ele rătêcea afară pe vânt. — Mărăcineanu tresărea, nepotându-și da socótă despre asta, întocmai cum nu putea nici despre miile de visuri, ce improporau noptile sale de insomnia.

Părintele Liei nu era om tîner, înse zelul chemării sale era tot așa de mare, ca dragostea cătră fica sa.

Școlă i se prefăcuse altar de închinare, și cu tóte că era în o zidire, Lia rămânea mai mult singură — înveselindu-se copilește, când uni din cunoscuți se abăteau pe nisce clipite.

Avea ea un deschilnit mod de primire, pe care

inseși guri rele se sfiau al bërfi. — Prin el și-o înțelptă veghiere, se puse mai sus de orî ce bănueli; — ér prin firésca demnitate impunea ast-fel, că nime nu ar fi atins roza după peptul ei, nici că ar fi rostît una din acele frase tocite, ce trec drept — galanterii.

Mărăcineanu resbia cu drag crivêț și zăpadă, pentru a conduce onorabila bătrênă ce bocea după Lia, ca o mamă după copilul ei.

Și acum o insoțise, și acum le eși féta cu surisul razios, ce areta smaltul dinților ei albi.

Bunica i neteza încă bogatele chici, când scóse el o cuvertă, predându-io cu óre care neindreznire.

Ea o deschise, găsind două diferite portrete a lui.

Un moment resulfă grăbit, apoi cetind scrisul din dos, se invăpăia până sub șisca buclată.

„Mulțam!“ șopti ea, care se reținuse de-a primi chiar numai un trandafir séu nisce viorele.

Darul de acum o imbucură așacum numai puțin o vëdură cândva imbucurându-se ast-fel!

Un torent de electricitate impresură de aci în colo pe Mărăcineanu. Adora pe Lia, căci intrupase idealul ce prin virtutea sa pudică, îl feri de multele alunecări a — juneței.

Greul iernei sosise, fulgi albi picau ca învitările petrecerilor din carneval.

La balul ce întruni pe cei din loc și giur, Mărăcineanu așteptă un véc până dări pe Lia în mohoritul veșmânt, ce i-se alipia cu-o minunată acurateță.

Intrase la brațul lui — intrase făr' a se nădăi, că el era hotărât a'i spune: „că vieța fără ea“ — pentru el ar fi un deșert înspăimântător. . . .

Musica cânta, valuri armonice se resfrêngéu asupra părechilor, ce neîncolțite de amăgiri, sburau ca tinera gândire ca nedesflorita simțire. . . .

Intre acești fericiți — cei mai fericiți era el și ea!

Toți 'i vedéu, toți 'i urmăréu, — dragostea și nedragostea.

În ușóra plutire 'și redica ea din când în când ochii spre el — erau mari umeđi . . . și doritori. Intélnind pe-a lui, părea că le ghicește taina, căci o rađă dulce transfigura chipul ei.

Ori-cât de căldurose erau simțirile sfiirea le închise în inimă, acolo unde le nutrești cu ce ai mai viguros în tine. Ce-a asaltat pe Mărăcineanu redicându-se de-o miiă de ori pe buze — a remas taină taină nerostită. — Tăcéu amêndoi, cu emoțiunata tăcere a două suflete, create a se despărți numai prin mórte.

Ea nu putea sta cu vârtegiul gândurilor, — jucătorii se ținéu faloși aventândn-se cu ea în fantasticul vals. Asta nu înghimpa pe Mărăcineanu, cum nu'l înghimpa nici truda ce 'și da Spînea pe lêngă ea.

În decursul nopții jucă puțin — dar numai cu ea. Avea încă o atențiune plină de fragediă. — 'I aședa scaunul, o recorea cu evantaiul, și înclinându-se cu tëndrețe o întreba de este obosită.

Cu pleope lăsate ca în visare, 'și scutura ea capul. Era fericită . . . așa nespus fericită, încât dorea pauzele spre a se preumbla cu el, și-a fi numai lêngă el.

Aste adorabile amerunte, 'l fărmeacă și în țilele următóre când nu-o mai întélni, dar 'i vedea contura figurei prin perdelele ferestrei.

O lună se încheiase așa; a lună plină de demerdătórele icóne a viitorului.

Când o regăsi la bunica, era smerită și palidă de mórte.

Ne amintind de trecut, nu învrednici balul nici cu-o vorbă. — Periseră încântțtórele suvenir, cum pere rađa de sóre sub norii întunecoși.

Afară 'și serbă natura învierea sa. Paseri ciripéu, boii legănavu sălciele înmugurite, când se vesti logodna Liei cu doctorul Spînea.

Un trăsnet se fi căđut pe Mărăcineanu, nu 'l sdrobea mai mult ca astă faimă.

Lumea se învêrti cu el, pământul 'i sărea sub pași, precum seréu crierii în creștetul seu.

Din cer picat în iadul desnădejdilor, ar fi alergat la matrona, ca se-i desmintă cumplitul adevër; se-i spună că era o glumă o scornitură . . . alte nimic.

Însé ironica sórte 'l preveni. Anunciul oficios a logodnei zăcea pe mésa lui!

Era adevêrat! Lia, sufletul înrudit sufletului seu, s'a făgăduit altuia cu voia și cuvêntul ei. — — —

În orbia sfășietórei dureri 'și blăstema ursita, și ceasul în care credêndu-se înțeles o aredică pe altariul adorării sale

Intre sfărământurile credinței avute, recunoscucul ce posedase ea în florósele sale visări, și cum de mare și nemărginit era amorul lui pentru ea.

Vai! remășițele acestei iubiri amăgite, nu 'l împăcară cu realitatea — ci 'i aprinseră inima și cugetarea.

Primăvéra venise — pentru Mărăcineanu darurile ei erau chinuri, ce îndeșert căuta a le ascunde.

Șese septemâni petrecu noua păreche în călătorii, și în aceste septemâni nu avu o clipă, în care se fi uitat el că perduse pe Lia.

Retras dela orî-ce întélniri, a ocolit mult se nu o védă la brațul străin, și să nu mai știe că ce-i despărța era altariul, — altariul și poziția socială, cărei se jertfise ea, jertfind și amorul lui.

Dar în asta grozavă luptă, însași sórtea 'l probă, silindul a sta în față cu ea; cu ea ce-i urđise cea mai sublimă fericire, și cel mai ticălos amor.

O credea rece, îngâmfată, — ca tóte ce de jos se ridică în sus. De aceea cu gemet înădușit ceră a o intimpina cu nepăsare suméță — răpindui prilejul al compătimi acum, după ce îl rânise atât de crud și nemilos.

Dar cum îl supuse vechea ei ținută, glasui nemăestrit cum imblândi furioșii demoni a peptului seu?

Oh! ca nevrednicul păcătos se arunca la piciorle ei, spunând că a iubit-o — o iubește, și-o va iubi până la mörte! — — —

Insă cine cutețase odiniöră a atinde roța după peptul fetei, — și cine cutețea a grăi de patimele amorului nevestei de acum?!

Pacea și femeesca ei seriositate 'l desarmase cu tot. . . .

De era ea trufașă, mândră séu strălucită — nepăsarea lui ghețoasă, o umilea. — De era nenorocită, orî numai neîndestulită — se oferea ca luptător a dreptului ei, murind cu acel drag pentru ea, cu care altă dată ar fi trăit. —

— Inse așa se sili în obicînuita formă, mușcându-și inima și afurisinduși simțirea

Tăcut și posomorît desprețuia limba lumii, ce osēndea neprefăcuta ei ființă. Se mira asta glötă, prin ce deslugise féta învățatoriului o poziția atât de alésă și un noroc așa de nemărginit? Insuși bătrânul preot slăvea întēmplarea, de și matrona măcăia din cap la schimbarea esteriöră a Liei.

Nedăruiată cu frumseți vorbitöre, acum slăbise în mod deosebit. O împodobeia încă acel mers ritmic, și acea espresiune caracteristică — dar cu pacea fisonomiei contrasta o lină aruncare a buzei de-asupra, și un suris nemai pomenit.

„E copilă sdravēnă — apostrofa bătrânul tot de-una. A mers la cununiă consciută, — nu ca altele serind și chicotind. Ce-o dörē e despartirea de tatăl ei. Alt cum sburdată, n'a fost din început — atâta o cunosc și eu!“

— Cine poștește sburdare dela ea? Căsētoria e ce nu'mi place mie! — țicea bunica doiösă.

„De asta fi fără griji. Nu iubirea, ci stima și încrederea a alcătuit'o — și aste trag destul în cumpănă. Ce se mai perdem vorbe. Spînea e hazliu — nu urît; cu pracsă vestită, și un iorsag cum a dat bunul Dumnețeu numai la puțini! — E palat întreg! — — —

— Palat Deu! câștigat de părinți — intregia bătrēna apēsāt. El cu toți cei 40 și mai bine de ani a trăit plăcerilor, nu chiverniselei. O sē-l vedem ca soț — insē temerile mele pentru Lia, sunt prea întemeiate!

Mărăcineanu asculta, cu povara unui stean pe pept.

„Bunică! ești ingrigeată de ea, ca de o fică“ — șopti el îngândurat.

— Imi este fică. Un an numēra la mörtea mamei ei, și 13 ani o creșcuî ca pe copilul meu. O iubi și mă iubi cu încredere, până la logodna ei — de atunci s'a închis cu tăcere, și asta mă taiă în suflet! —

Un oft se rupse greu — un alt oft i respunse...

II.

Prelegerile mergeau spre sfirșit. — Esamenele să anunciaseră cu bătăi de inimă, premiî și calculî rei.

Junele profesor perise pentru societate — așa de acei care nutreau interes învățămētului. — propunea, dicta, povēțuia și intocmea cabinetul ierb. Rectorul era indestulat, preotul îl bătea pe umēr, ér Spînea îl sfātuia așa căuta o nevestică ca a lui.

Era în serbătorile verei, Mărăcineanu ajunsese la sânta biserică uimit fiind a găsi chiliele cu flo cu fieluri de rachi și dulcēțuri. — Ghicind pe bitorii dăruiitori își aduse aminte că aniversarea era țiuă festivă la părinții sēi. De la mörtea lui trecuse ca alte multe — o uitase el însuș.

Colegiî îl gratulară în corpore — atențiuena lui i făcu bine. Doctorul Spînea îl felicita în strofe glmețe, pofindu-l pe sēră la o cină, — nu ceremoniosă ci prietenosă.

El căută să scape — dare matrona îl preveni o conduce și pe ea.

Mut se închină spre ea, ca semn de supuner.

După o căldură inădușitöre, umbrele se îngână cu nōptea, zefirii recoreau aerul.

Pe vênătul cerului lucea o lună plină; dint stele unele șerpuiiau cu foc, apoi cădēnd din sferi sferi se stingeau ca multele aspirațiuni omenesci.

Prin ferestrele frontului strebătea lumină, și i preلود de clavir.

Cufundată în cânt și poesiă, degetile Liei se teau tonuri mângăioșe, din clapele instrumentului.

Aușind pașuri spre ea, sē ridică exclamând: D-ta îți mulțămesc D-le; e întâia öră ce ne calci pragul..

El murmură de ocupațiuni ingrămădite, la care răspunse ea: „toce mai de aceea sē cauți mai multă di tragere. Noi ședem sēră — Spînea e obosit, și i ese cu drag. Amintind de vēră trecută, ne aduce aminte că eram mai tineri, și că D-ta ne petrece atât de instructiv. Negreșit dispui și acum de o le tură bună döră ceva din condei propriu! adause c și reția drăgălașă. — În jurnale găsi numele D-ta sub un ciclu epic, apreciat de o critică adevērată. Sci că mai supērat, ascundēnd atâta timp acest talei bogat?....“

Mărăcineanu era mähnit pe redactorul, ce nu păstrase discrețiuena numelui.

„Redactorul a lucrat înțelepțește!“ continuă e. Subiectul, zugrăvirea și desnodămētul e neintrecut i genra sa. Vom vorbi pe larg despre asta — făgduesci că vini, să le cetim la o laltă?...”

Oh! asta invitare nevinovată, cum i svērcoli rar inimēi?

Ar fi fugit acum cu dorul sēu — ar fi fugit i văpaia să nu altereze asta femeă nobilă și curată.

Ea nu îl iubise, de aceea îl pofți; el o iubea, c aceea nici că esistă cu făgăduirea....

Astfel începu ér o vreme de intēlniri, neinora de patimi orî disharmonii. Serile decurgeau mai in anul trecut, de nu sē apropia carnavalul — cu petreckerile sgomotöse, de care Spînea cu capul s'ar fi desvēțat.

Jovialul om, glumea apostrofând că nevasta sa are partea lor — făcându-se frumoasă, și asceptând să o afle frumoasă.

Lia intru adevăr se invioșase. Era și mai întrămată — la ce dară să nu se fi îmbucurat de darurile vieții? — O găsiu interesantă, spirituală — la ce să fi respins curtenirea unor bărbați asemenea interesanți și spirituali?

Că în jună fu fără pretensiunii de serbătoriri și triumfe — se scia. Că acum își schimbase gustul, presupuneau toți câți invidiau poziția ei.

Spînea se retrăgea acum mai puțin ca ori când dela cluburi, cafenea și — cărți. Lăudânduși norocul și harnicia nevastei sale, în trai remase burlac ca mai înainte.

Ajunul anului nou, încă vru se petrecă ori unde, numai în cerc familiar nu. Inse bunica se opuse — învățătorul și Lia petrecuse tot de una la ei; la ei trebuiau se fie și acum. — Când doctorul se aspri că pofta i este așa — Lia dechiară hotărît: „că cât viețuesce tata popa și bunica, alte reforme nu pot intra!...“

Spînea își luă pălăria înaintea nevastei, ce invinse asta mică racontră.

Așa pășiră cu toții în nădejile tinerului an, fiind numai Mărăcineanu fără nădejdi, precum e ștejarul tresnit fără frunze.

Gândul lui intovărășea vechiul an, ce-i dase mult și-i răpi tot. I dase visuri aurose; inse cu ele i luă pe Lia, sórele esistenței sale.

Și totuș precurgând resboiul patimelor sale, era fâlos acum de sine — de abnegarea cu care se apropia de Lia.

De câte ori n'a scris el în istorii de amor o astfel de abnegare, și de câte ori n'a numit'o însuși: falsă și nenaturală? Și acum cum o personifică el?

Oh! Lia era și acum odorul sufletului seu, o iubea cu freneziă — inse gând păcătos nu păta asta iubire.

Mărăcineanu după predarea studiilor sale scria, coriga séu se pregătea. Atunci ședea o oră la rectorul, debătând ori combătând cutare autor; după aceea ambii séu numai Mărăcineanu trecea la Spînea. Acolo conversa, cetea ori — visa.

Doctorul lipsea în multe rënduri — când pentru un greu bolnav, când chiar pentru nisce desfătări nu pré alese. Ast-fel profesorul remânea singur cu Lia — i întorcea notele la o doină, séu aplecată pe cusătură asculta ea cetitul lui neasemenaver.

Reținut fiind odată dela aceste visite, Spînea îl dojeni serios. — Ea încă păru fórte supărată.

Mărăcineanu se socoti mult, cum de doctorul care ghicise odinióră inclinarea lui cătră Lia, acum nu numai că nu era contra, ci chiar pretindea aceste visite — ori era el a casă ori nu?!

Nefiind închipuitor, nu 'și aroga că societatea lui interesea pe Spînea. Il cunoștea acum de ajuns ca se

scie, că tot interesul doctorului era în a se trânti pe brăciar, aș sórbe tea, a slobođi mult fum — ici colea aruncând și câte o glumă sarbedită.

Era obosit, și i-se credea — nu inse așa obosit cum se văera el. Gurî rele susțineu că tot la acea oră, tot după acele strapațe — afară de casa lui era voios, dispus la „chef“ séu o partiă de cărți. — Mai mult nici nu se putea pretinde dela el. Era om jovial, hazliu; dar crierul nu-i balanza la o înălțime morală.

Lia avuse multă răbdare, cu năravul și gustu-i desșirat. — Tinera nevéstă 'și jertfise tóte predilecțiunile, pentru a plana contrastul prépastnic din caracterul lor. — Inse firea lui nesocoti aste nobile îndemne, și în loc de-a le înțelege 'și areta egoismul și capriciele sale próste.

În orașele mici, unde concentrarea e de sine — preséra postului negru e o serbare, în care fie-cine 'și dă trudă a contribui la petrecerea comună.

Pentru variare se arangease o splendidă mascheradă — lucru ne mai pomenit la pacînicii locuitori.

Mic și mare năvăliau ca la minunea uriașă. Cei bētrâni se îndesau mai curioși.

Lia era indispusă și se retrăgea cu drag — însă comanda soțului fu aspră, ea trebui să-o împlinescă.

Când ajunse Mărăcineanu, o mulțime de masche 'l împresurară cu serituri, bombóne și șođenii. — Rectorul, colegii, preotul și bunica rîdeu în mijlocul societății de cunoscuți.

Mai târđiu se ivi și Spînea, în costum à la Gagliostro; Lia în atlas vânățiu, mascată numai de niște ochelari venețiani.

Ea jucă îndată, și jucă mai mult ca ori-când.

Cu obrajii ca sângele, și ochii schînteitori de neastêmpër sbora nebunește. Nici un paș nu opri, nici o resufflare nu o îngădui; — trecea ca umbra mânăta de viscolul tómei. Răpită de-o straniă veselie, se visa ca spirit în hora noptii de Sânt-Vasiu.

De vre-o câte-va ori o mustră privirea bunicei, — de vr'o câte-va ori uitase Lia chiar aceea ce făcea.

Un signal de fanfară anunciă pauza, și demascarea.

La o mésză cuprinsă de cei bătrêni veni doctorul, și când își depuse Lia ochelarii, se observă cât de imferbentată și scărbită era. Ne mai vorbind nimica, în vioșia generală apăru tristă și melancolică.

Intr'aceste cupele se goleau bărbătesce. Spînea în cheful séu rotea păhar după păhar, — toast după toast. La capăt frângând grumazul unei buteli de șampan, rosti un toast umoristic, în care luă pe Mărăcineanu prins, pentru o partiă de — câștig.

Înainte de a răspunde profesorul, îl fulgerară ochii Liei — apoi întorcându-se cătră soțul ei dișe: „partea de cărți se împinge pe altă dată. D-l Mărăcineanu m'a angageat pe cele două jocuri după pauză;

— nu-i le-am refuzat, căci după ele plecăm îndată spre casă.“

Mărăcineanu fu surprins de improvizarea ei, asemenea și bunica. Spînea se scólă hohotind: „ia tac! fa! și s'a urît de adorarea celorlalți, vine acum și rëndul bietului prieten?“

O perplesitate urmă, Lia și bunica trecură în sala de joc — ér indignarea conmesenilor îl mesurare din crescet până la tălpi.

„Sci ce profesore? murmură preotul în dosul doctorului. Pe bătrîna mea am s'e-o rog de ertare, am greșit r'eu cu apărarea lui Spînea. E un egoist nesuferibil; n'a meritat pe Lia. — Pentru D-ta . . . da pentru D-ta ar fi fost asta ființa sdravênă! . . .“

Crudul om s'e intrerupse nesciind că scormonise o rană abia închisă!

Valsul incepu, Lia făcu o tură apoi nu mai părăsi pe bunica. — Cadrilul s'e alcătui, ea merse în colonă lăsându-se greu pe brațul lui Mărăcineanu. Era când roșă când albă; cu pleopele în jos abia auđind întrebările lui.

Făcând figura își ridică umediți ochi spre el, apoi un suspin i s'e smulse din pept.

„Mai obosit — șopti ea, de și un jucător mai bun nu poteam dori.“

El o conduse la o sofă, și érăș îl lovi fulgeroșa ei privire. Acum buzele-i infocate, tremurau.

Minute multe trecură, când își ridică capul ȳicînd: „sci D-le, că între noi urm'eză o despărțire?“

— Despărțire, și pentru ce?

„Pentru ce? repetă ea doiósă, asta e taina bunului Dumnezeu. — Noi nu o se mai jucăm la olaltă, — și este că nu te superi când ȳic: profesore! incungiu-ră-m'e unde poți. Ne strică la am'endoi“ — adaugă mai mult pentru sine.

— Liă! esclamă el cu gâtul strins, ca de un pumn de fer.

„Adio! prietinel meu“ — șopti ea sculându-se. „Adio, și nu uita rugarea mea!“

* * *

Esti bolnav! ȳiseră colegii în prelegerile următore; — trebuie s'e te cruți, adause rectorul. Asta apoi o repeți și Spînea, care îngrozit fiind, striga că și nev'êsta sa se afla tocmai așa.

Mărăcineanu își mușcă buzele. Era necioplită asta vaitare, o întemplantare ori o aluziune precalculată? —

Un nor de foc i trecu prin minte.

— Ar fi cerut esplicarea acestei observări dubiose — inșe prin ea espunea pe Lia spurcatelor b'êrfiri.

Simțindu-se intâia dată slab pentru a pedepsi o omenime r'entăciósă, — își strinse convulsiv brațul pe inimă.

Muncit de sine că pricinuisse pudicei Lie ast-fel de comentare, se frem'entă în chinuri, ce pré cur'end își săpară brazde afunde pe chipul seu.

Ocolea omenimea — până ce și pe bătrîna părăche, în aretul căreia petrecuse atât de fericit.

ȳilele negre a posomiroi, îl vesteđiră așa, cât însuș rectorul îl sfătui a merge la munți, unde primăvera își iubila intrarea sa.

Curelându-și mașinalmente micul geamantan, se indoia se plece — când zări în ușa, binevoit'orea ma-tronă.

„Bunică să plec?“ întrebă el descuragiat, ca și când era la m'orte.

Să pleci profesore! sănătatea ȳi-e sdruncinată. Posomor'irea cu care te-ai ingrădit, ni-a tăiat calea vr'e unui sfat. Mergi dară și să te rev'ed sănătos în trup și suflet!“

Nici când vorba ei nu fu așa scurtă ca acum, de și Mărăcineanu nu luase s'ema, precum nu luase s'ema, nici r'ec'ela cunosc'urilor ce int'alni.

Aerul, fr'emetul și susurul isv'orelor alinară sbiciuirea sa suflet'escă așa, că nu după mult s'e înt'orse int'arît în corp — dar cu o presimțire ce nu putea st'êrpi.

Găsi t'ote după cum lăsase, și totuș cređu că în absența sa, s'e săv'êșiră mari stremutări.

Rectorul și colegii îl salutară cu gură fr'entă, cunosc'urii m'esarându-l preste um'er; preotul bomb'anea sunducos, ér bunica s'e ferea a-l int'elni.

Numai Spînea fu cel vechiú — numai el i strinse dr'êpta, numindu-l amic și frate.

El nu observase aste semne, ce în alte imprejurări tăiau ad'enc susceptibilitatea naturelului s'eu. I sc'apa negreșit și acum din vedere, de nu isbucnea preotul cu faima ce se colporta; că adecă profesorul e un păcătos cu ascunsuri, în care hr'ănesce relațiuni ce deonest'eză nu numai pe un bărbat, ci în primeđiă și societatea ce își incredința copii unui asemenea cresc'ator.“

De la ori cine altul, aste cumplite invinuiri ar fi aprins pe Mărăcineanu cu turbare, — inșe rostite de bătr'enu preot, îl amuțiră atât, că numai contra-gerea mușchilor trădau durerea sa.

„Nu te sup'ara așa! îl imbună c'aruntul om. Fl'ecul întreg s'a adeverit de minciuni și infami. Soția mea și eu mărturisim traiul cinstit ce poți. Inșe ne-spălata tr'ebă m'a jignit — urzitoriul ei a incurcato cu mine.“

Sm'encinarea lui Mărăcineanu rezbi ca lava vulcanică. — Voia s'e alerge, s'e caute dușmanii — cer'end satisfaciă pentru el, și on'orea lui nep'atată.

„Nu așa fiule! ȳise bătr'enu, te-ai blama,“ ne-scot'end alta de la acei tic'aloși, ca scuze s'eu nisce t'ăgăduiri lașe. Lumea os'indesce f'ar' a judeca. Int're ómeni au viețuit tot de-a-una calumniatori și r'apitori de on'ore. — Lasă pe noi, și urzitoriului ascuns în pescerea sm'eilor, nu va sc'apa de resplata cuvenită! . . .“

Asta încredere în caracterul și nevinovăția sa 'l strebătu, ca rađa de nădejde în peptul păresit.

Preotul ca altă dată 'l numi fala sa, până ce matrona se învêrtea ca cu niște întrebări ce nu cuteđa a'i pune.

„Bunică! suspină Mărăcineanu — de ce tacî, au nu mă mai învrednicești de bine-voința D-tale? . . .“

Pe geana ei tremura o lacrimă.

— Ești fiul meu! țise ea cuprinđându-i mâna. Ce am pe inimă, ne apésă de mult: fi dară sincer ca înaintea mamei D-tale. — Spune, sosind aicea fostai logodit, séu îndrăgostit cu vre'o fețoră? . . . —

„Dar bunică? strigă el conscernat — ce te îndemnă la aste presupuneri? Au nu ți-am spus că singur am stat la mormêntul părinților mei, și singur am ramas și pe calea studiilor mele? . . .“

— Adevêrat mi-ai spus'o, — însê de ce te și căniau cu văpăi ascunse? —

„Retragerea mea le deduse ansă, — séu ai cređut și D-ta ceva? . . .“

— La ce nu? respunse cu fruntea în crețuri. — Fluturósa juniă légă ușor cunoștințe, de care mai apoi se căește. Asta e nesocotința, nu crimă. — Bine! din cărdul junilor se te iau de escepția. Erai dară liber nefăgăduit, vêdend pe Lia — spune ce ai simțit? . . . —

Mărăcineanu se sculă ameițit și bătut.

— Nu așa profesore! ci aduți aminte că poziția mea față de Lia mă împoternicește se întreb: ai iubit'o atunci îndată, séu numai acum de când o légă altariul de altul? —

Nimicit și galbin ca ceara 'și descoperi taina, păstrată, cu atâta abnegare. El povesti de acea véră îndumneđită, de acele țile auróse ce-i zugrăviau pe Lia în căscióra sa, la vétra sa ca ínger și stăpână. Nici un vis nu ascunse, nici o iluđia nu uită — ce avu scump sânt și iubit, spuse bêtrânei cu plinul cuvêntului, așa ca și când era înainte de-a porni la mórte.

A fost o istoriă de amor și chimere; o istoriă ca multe altele țesute de iluđia tinereței, și sdrobite de realismul vécului nostru.

Trîstul povestitor, și mai tristele sale amintiri înmoiară inima matronei.

„Ești cum te-am ținut!“ țise ea. „Nobil și nenorocit inchinî nevastei tot acele simțimente, ce ai inchinat fetei june. Ceriul sê íť ajute a învinge lupta sufletéscă. . . . Insê decă o ai iubit, la ce tăcuși până fu prea târđiu? . . .“

El bălbuță de sfiire . . . de pudica ei ținută, ce nu ar fi tulburat pentru o lume.

„Oh! asta imprumutată sfiire între voi, cum a despărțit două ființe create una pentru alta? . . . Dar curagiu! încrederea mea în D-ta e mai întemeiată ca ori când. Sê ne insoțim de nu pentru fericirea — apoi fie numai pentru pacea D-tale și a ei! . . .“

III.

Caldurósele țilei a verci, sê variau prin escursiuni în câmp și pădure, pe munți séu între romanticele ruine, cê imprejmuiau dosul orașului.

Se strênsese o caravană întregă, spre a petrece sub boltele verđii a naturii.

Zorile se iviră ca o vargă arginția, când respirau aerul pădurei de brađi, lângă care șerpuiiau isvóre pe straturî de flori. — Prin veselia lor ciripeau paseri și chioteau păstorîi din vale. — Sórele resări din purpur și aur, un clopot resună melodios ca o rugăciune, înainte de a se pune omenimea flămêndă la mésa ascernută cu bucate și beuturi.

După asta se resfirară în voia lor; care printre stânci, care pe sub recórea arborilor spre a trage un pui de somn. Cu acestia era și Spínea. — Ridênd molatica lor bărbăția, dómnele plecară a visita. sățuful vecin și stîna oierilor din apropiere.

Mărăcineanu porni singur — singur cu poesiele lui Alecsandrescu. Avea în drag pe acest autor; íl recorise de multe ori. Și acum ceti mult, cugetând în umbra misterióasă: ce amar cumplit ia pus satira în condei? — A iubit el, s'a amăgit — și apoi ș'a tornat veninul amăgirii în acest joc de cuvinte mușcătóre? — — —

Resboit de vêrtegiul propriilor amărăciuni plecă din neclătita tăcere, în sfărămăturile ruinei.

Iritat trecu din o boltă în alta, de pe un zid pe altul — întâlnind numai mórtele remășițe a unui veac de gloriă.

Atunci, când aprópe ínfuriat de nestatornicia ur-sitei întreba: „ce este omul?“ — un cântec plin de tinereță strebătu pînă la el.

Simpla arie avea ca mărăgăritare pe ea, cuvintele:

»Te-aș fi iubit, și cum? sê vréu a spune,
Nici când cuvinte nu aflam;
Mi-erai idol în astă lume
Cărui cu drag sufletul ínchinam.

De mi-ai fi țis că sus nu strêlucește
Un sóre plin de rađe, de foc și de schintei,
Ți-aș fi cređut, ținend orbește
Că sus ce strêlucește, sunt ochii ței!

De mi-ai fi țis: »ție óra cea din urmă,
Un strins de mână ș'apoi se mori“ —
De ast favor buza 'ți potea spune,
Că mor prea fericită, ca albina în flori

Dar s'au sfêrșit aceste tóte
Și cum? le știe numai Dumneđu;
Ce știu eu este, c'o négră nópte
De-atunci încungióră sufletul meu!

Un plâns trebuie că a urmat cântului, căci luându-se Mărăcineanu după el, zări pe un colț de pétră o femeia cu fața în palme.

Eră Lia!

— Tresărind se întórse spre el cu întrebarea: „ce ți-am făcut, de nu 'mî lași dulcea melancoliă a singurătății?“

Oh! era așa de tristă — atât de frumósă cu aerul ei meditativ!

„Mărăcineane! continuă ea — ți-am spus că nu

e bine se ne întelnim. Ce om vorbi nu ne interesează — ce ne-ar interesa nu cutezăm, căci ne ferim de păcat. Gândurile sbor nestăpânite — însă cu atât mai mult se stăpânim faptele noastre. Ecă că mă înțelegi?“

El se închină atras a seruta chivu din vesmântul acestei femei curate!

Așa se termină excursiunea. — Ce-a mai urmat a lăsat pe Mărăcineanu indiferent, până se apropiară esamenele, ce absorbiră întreaga lui activitate.

În lunile ferielor întreprinse călătorii îndepărtate, petrecând cu străini și necunoscuți. Era bucuros că lipsea dela aniversarea cununiei, ce-o serba Spînea cu pompă ostentativă. Nebunul joca comediă, ca și când lumea nu ghicise, că numai nobila jertfire a nevastei susținea vađa căsătoriei subminate, de egoismul grosolanitatea și desfrîul lui.

Nisce aventuri urîte se șopteau din ureche în ureche. Umbre suspecte se lățiau pe reputațiunea jovialului doctor. — Mărăcineanu fu uimit la întorcerea sa, auzîndu-le din gura învățătorului ce zăcea bolnav de mai multă vreme.

În tot decursul acutelor suferințe, purtarea Liei era mișcătoare. Nedeslipită de căpătâiul părintelui, nici după grele stăruințe nu își permitea o preumblare în grădina școlii.

Spînea încă era zelos și pe grigi — nisce cazuri extraordinare îl indemnau la astea.

Să lățise în popor fama, că sănătoșele ținuturi din munți erau imprimejdate de epidemia colerei.

Fama se adevăra, — o ființă cădu sub nemilôsa ei seceră!

Preotul și bunica erau în ambit, cu ei rectorul și Mărăcineanu ascultând la Spînea, ce detaia simptomele epidemiei.

După colțul treptelor încârni o femeia robustă, în brațe cu un băețel de tot gol.

„E doctorul aici?“ strigă ea fără sfiire.

— Ce vrei? Sunt eu — respunse el pe loc.

„Ce să vréu alta, de cât că mi s'a urît a te tot căuta! . . .“

Spînea își incrunță sprîncenele.

— Cine ești și ce cauți? întrebă el. Vină dimineță și îți voi prescrie leacuri.

„Nu îmi trebuie otrăvi, ci pe doctorul însuș!“

— ăise glasul ei dur. Sum Ianka din x, și acesta e băiatul . . .“

— Ce lipsă am eu de Ianca și băiat? să resti el.

„Așa! . . . îngână ea. Ți-ai uitat dóră datorințele . . .?“

— Femeia tu ești nebună! strigă el.

„Eu nu, póte altul din noi!“

— Infamo! se te cari acum, séu . . .

Un hohot obrasnic aretă nepăsarea ei.

„Doctore! vrei să ridă dracul? — Haid nu-mi pasă, ăise ca incerbicită. Audă și acești boeri, că acum o săptămână ți-a murit ibovnica, lăsându-mi copilașul . . .

Mărăcineanu se sculă inspăimântat de Lia, ce stătuse martoră la astă scenă.

„Sunt de prisos aici!“ — grăi ea cu glas stins.

„Bunică dragă, condu-mă la tatăl meu.“

— Ca tine, prisosim și noi aici! ăise bătrêna luându-i brațul tremurător. —

În urma lor să luară cealaltă.

Aprópe de pórtă i ajunse Spînea abia gâfăind: „Prietenilor! nu mi-o luați în cumpănă, muerea a greșit. Nu eu sunt cel căutat, ci vêrul meu, Spînea doctor în legi!“

Nici vântul nu mișca în semn de incredere.

Asta întemplantare frênse vigurosul paș a bunicei. Preotul lărnuia cu sine, neindestulit fiind cu Lia, ce își apăra soțul nevoind a auđi de vr'un proces. El jura sus și tare, că pornind spre bine părintelui ei, va insinua divorțiu.

Intr'aceste se pregătea catastrofa. Fatalismul vru, ca în ăilele următoare să móra Ianca și băețelul. . . .

„Cine ia tratat?“ întrebau curioșii.

— Doctorul Spînea! respundea ospetariul în a cărui șopron zăceau cadavrele.

Intervenirea poliției imprăstia mulțimea, nu însă și scandalóșele faime ce circulau. — Medicul județial constată mórtea de coleră, petrecută și de alte simptome.

Protocolul și secșarea rezultă arestarea lui Spînea.

Repeda scurgere a evenimentelor nu strebātu în tóte amêruntele lor, la părintele Liei, — îl cruțau pentru starea sa pătimașă. Dar óre ea — ea însăș, cum suporta aste loviri? — ? —

Fără bocet — fără văerare. Tăcea! tăcea cu amarul în suflet, conducând éraș mica casnică, și grijind de părintele ei cu nemărginită dragoste.

Tóte o sdrobiră — nu însă așa ca morbul lui ce creștea din ce în ce, topindu-i nădejdea de reînșănătoșare.

Ca un geniu veghea lângă el, și ori cât să improtievea bunica și Mărăcineanu veghea cu ei, o nópte după alta.

Despre Spînea să ocupau nu numai locuitorii orașului, ci a provinciei întregi.

Acum după ce își perduse nimbul, eșau cu droaie faptele sale. Nu era una . . . nu două, ci nenumărate și nemai pomenite în viclenia lor. De ani urzea el intrigile din famili și societate. Firele lor erau ca un painginiș pe cât de gigantic atât și rafinat. În ele junele profesor era mai incurcat.

După cercetări oficióșe se constată și epidemia ca un năluc, séu mediu a planurilor sale. — Frica populațiunei se stinse prin o desinfiare generală, și nisce ploie de tómnă.

În starea învățătorului amenința primejdiă. Numai tenacitatea naturei îl mai putea mântui.

Ca un spirit fără odihnă șovăi Lia în nóptea de criză. Preotul, bunica și Mărăcineanu nu-o potură îndepărta, de și era galbină și cu friguri în óse.

Nóptea întregă lucră inverșunarea morbului; sudori ardeau pe peptul părintelui. Spre zorî încetară gemetele — un somn le alina.

Era întâia nădejde de scăpare!

Cu-o ferbinte rugăciune spre ceriu asculta Lia și bunica resuflul slab, dar regulat.

Afară descăreau norii o furtună, indoind arborii la pământ. — Bătrânii ațipiseră, orologiul ticăia — Mărăcineanu roga pe Lia se odihnescă, lăsându-l pe el a priveghea.

„Nu! ăse ea incet — odihnă nu mai gălesc. Căldura mă innădușese — ferestra chiliei vecine e deschisă, vino din ea se contemplăm resboiul elementelor!”

Se mai uită la somnul ușor a părintelui, și lăsând ușa la părete trecură de dincolo. — In vre-o câte-va rânduri se mai repeși cuilind, apoi întorcând să opri înaintea lui Mărăcineanu cu ochi mari și strălucitori.

Un fulger despică intunecatului nor, iluminând palida ei față în o expresie profundă de jale.

El nu scia ce în interiorul ei, îl umplea cu-o tristeță de mărte.

De-odată i luă drépta, și cuprindându-o cu mâinile ei lungi și subțiri șopti: Értă!”

— Liă! resună glasul tremurător a profesorului.

„Értă! oh értă! repetă tinera nevestă. Am fost crudă cu mine, și cumplit tirană în rolul meu cu Dta... cu Dta pe care te iubeam...”

— Iubiai? Liă iubiai? intonă el cu imputare durerosă.

„Da! iubit cu acel amor sfios și neinvins, ce încălzește numai odată sufletul femeii!”

Și ea își sloboși ingenatele pleoape, povestind de dorul și dulcile fiori ce o farmecau în convenirile lor cu încântare și poezie. A tremurat mult pentru aș ascunde simpatia — dar mai mult a tremurat așteptând se audă, că și el o dorea, și el o — iubea. În deșert a înflorit véra... tómnă, — indeșert a așteptat balul iernei, el fu cu tândre atențiunii, chiar emoționat — însă buzele nu-i rostiră cuvântul ceresc. Atunci când încă mai aștepta, când încă spera — în momentul mai razios se apropiă ispita, șoptindu-i de misterioasă dar picanta logodnă a profesorului.”

— Spînea a fost? echotă Mărăcineanu.

„El da! ăse continuând de inverșunarea cu care cerea a respinge malițioșele insinuări. Însă el remase așa serios și adevărat, oferindu-se ai dovedi faptul — în cât nu esită ai crede. Sdruncinată cu credință cu tot, își îngropă în lacrimi ce avu mai sânt și mai sublim. Oh! mărte nu ar fi fost așa de cumplită ca astă amăgire, — dar ce m'a stăpânit a fost orgoliul... orgoliul mai tare ca consciința.

Cum a primit peșitul doctorului nu scia — viitorul i era indiferent, și anii fără preț. Însă cu atât mai viu scia ce a urmat; — scia că precalculata intrigă a soțului, i răpi fericirea vieții...”

Un suspin se smulse din peptul ei agitat.

Cu inimă stinsă și sucită asculta Mărăcineanu, ici colea intrerupându-o cu o exclamare doioasă, conjurându-o a-și cruța rănile...

Dar ce folosia cruțarea de acum, în măsură cu chinurile când recunoscuse că și el o iubea, și el suferea?!

Din vreme în vreme — ăse ea, judecam ursita D-tale și a mea, afurisind fără milă tăcerea D-tale, și legea ce opresce femeii ași destăinui amorul. — Era o esistență duplă, cu sburdări vesele și dureri ascunse; cu ani de chinuri și de cea mai jalnică comedie. — De atunci mă cuprinsese o compătimire obiectivă cu noi. Compătimirea m'a îndemnat și acum a-ți mărturisii starea sufletului meu. Spunându-ți că te-am iubit, nu mai am nici mărte de temut...

„Martira mea! șopti vigurosul bărbat plângând cele mai fericite lacrimi.

— Mărăcineane! odinióră te-am cređut păcătos și amăgitor — mă poți acum óre erta?

„Ódorul meu! vieța ți-o inchin. Departe de aici, în o lume străină vom începe un trai netulburat de ómenii și intrigii...”

— Ce se sperăm! Clipe mai sublime ca aceste nu pot veni! ăse c'un zimbet jalnic și sfășietor. — Osândit séu rehabilitat. Spînea e soțul meu — am jurat a nu-l părăsi în bine și réu. Orî cum mă simt în lăuntru, voi susține numele și datorințele impuse. De la aste nu mă despart puteri pământescii...”

„Liă!... Liă și asta? Oh! în corónă martirului tău sunt tóte virtuțile” — strigă el lăsat pe genunchii.

Capul ei odihnea pe umărul lui, lacrimile ei se împreunau pe ale lui — sciind și unul și altul: că o tinereță perdută nu se mai rescumperă, căci fericirea momentului nu légă — ci desparte pentru veci.

Atâta le-a fost deliciul — atâta expresiunea iubirei. Ce-a urmat a fost martiriul... martiriul adevărat!

IV.

Invătătorul era încă slab, — însă scăpat și fără suferințe.

Cu Lia nu s'a mai întâlnit Mărăcineanu. Bunica spunea că fiind părintelui ei mai bine, voia a se reculege din obosiri.

Însă medicul se întuneca orî când audia de oboselile ei. —

Templele i svécneau, buzele ardeau, — ér ochii împăinginiți aveau cercuri negre, ca în ajunul unei primejdi.

Spînea eși achitat.

— Batjocuros și plin de venin să îndreptă spre socrul séu, reclamându-și porumbióra sa nevastă.

Nime nu fu de față, când măhnitul tată i spuse, că Lia ăce greu.

Cu furie deslăntată striga el, că se preface numai pentru al da de nou în ocara lumii. — Intrând la ea, era atât de orbit, încât figura ei streveđie în loc se-i insufle milă, 'l întărătă ca turbarea.

Selbatic și cu pumni ghemuiți se arunca a-o târâi cu sine — de nu venia bunica spre al isgoni.

Nouă zile a mai trăit Lia — — nouă zile de delir.

Atunci chemată de neîmpăcata veciă, cu fire limpede 'și mai aduse aminte de toți apoi șoptind un nume iubit, 'și închise ochii, ér sufletul ei se aventă la tronul creatorului seu!

Când clopotele resunau tânguiósa lor melodiă, Mărăcineanu stătea între vieță și mórte.

In mulțimea curioșilor Spínea 'și preumbla nepăsarea sa, — ér preotul și bunica da Liei ultima dragoste, mângăind încât putéu și pe nenorocitul ei părinte.

Până ce lacomul mormânt primi tinérul ei corp, Mărăcineanu se găti de-o plecare fără reîntórcere.

De-i mai remase consciință de faptele sale, era că plécă făr' a mai vedea pe bunica — iubită ca o mamă.

Un bilet aprópe șters de lacrime încunoștiință matronei, pripita sa hotărîre.

El plecă fără țintă, unde oprea nu știa, — dar mórtea nu căuta, cu tóte că vieța i era o povară

— — — — —
Dela mórtea Liei șépte primăveri au înroat rođarii și cipreșii de pe mormântul ei.

Cetind asta novelă spirituelei nóstre prietene, me privește cu ochii mari și tăcuți.

„Și Mărăcineanu?“ — întrebă ea aretënd spre portretul lui din préjmă.

— Intórcé dílele aceste din lungile sale pribegiri.

„A bună sémă spre a se căsători?“

— Dar dómná! — strig eu.

„Eh! cuvântul meu, că-o face ca toți bărbații!“ — răspunde ea cu încarnatui scepticism.

Eu nu-o cred; dar ce díci tu iubite cetitorule? — ?

Lumină și umbră sub drapel.

(După I. R. Zimmerman, trad. de I. P. Reteganul.)

(Fine.)

„Eu aflu absolut necesar, a vă aréta idea mea individuală despre amor; după mine amorul e o amestecătură enigmatică din cer și infern, dulcétă și amărăciune, minte și nebuniă, limonadă și cantaridă, — ea ne preface o dată in ângerî luminați, altă dată in draci întunecați, — ea ne conduce o dată a ne destăta de plăcere, de altă dată a plesni de necaz, — ađi ne dá avantajele cele mai geniale, mâne ne conduce la cele mai friste nărođii; acum ne recoresce și ne întăresce aspirațiunile nóstre — ne face virtuóși, dar in momentul proxim ne aprinde de tóte părțile, și ne conduce la desfrânările cele mai imense. Acésta e amorul, lucrul cel mai secret, pe care noi îl experimentăm mult in vieță, fără de a-l incepe pe deplin.

„Nu, amice,“ rise Majorul, »décă D-ta chiar nu te pricepi la lucrul cel mai secret, te pricepi totuș de sigur fórté bine la experimentări.“

»Da, eu am avut tot de-a-una multă poftă de sciință inșé, precum vă-a aréta povestea mea — de multe ori am reușit réu cu ea. Istoria sě petrece in Viena, in primii meș anî de cadet, acei anî de micî suferințe, a plăcerii copilăreșé și a ciocnirilor nebunaticé, la cari noi așa des recugetăm cu plăcere și cu nițică durere.

„Eu eram atunci de 17 anî și totuși numai un recrut depravat in tótă privința. De sine sě înțelege că atunci de multe ori 'mî intipuiam că-s „nefericit,“ precum in secret fie díș — sě întéplă ađi cu camaradul nostru Halm.“

Halm sě reculese din visurile sale melancolice, și, indignat de risul general, golesce pocalul unui camarad,

»De multe ori când aveam carcera in chiliă, ori nu aveam hanî, suspinam din adâncul inimei: oh! lume, tu veđi numai blusa pistriță, numai fața tinéră, rumenă a cadetului și díci ușurel: »Ce june vóos, fericit!« Ah, inșé despre mătăniile din óre singuraticé, despre carcerile infinite, despre lăngeđirile cu incetul in scóla de cadeți, despre cabalele sergentului și iubirea

căpitanului, despre tóte sărăciile de céră, seu, unsóre, lac, colorî, tipîșiri pentru 'bumbi, pentru ghete, pentru vestminte, nu ai nici „primul tempo“ a unei idei! Lume superficială, tu veđi numai curelele, când sunt colorate și frecate de scilpesc, dar atunci nu le veđi când sunt spintecate și sgăriate fără milă!“

Intr'o Duminecă diminéța mé cuprinse o mănăcărime teribilă, observaiu că e inclinațiunea urgentă de a mé in amora și — nu sciam de cine!

Furăm conduși la paradă bisericéscă la una din bisericéle din apropierea casarmei * și ascultam missa in latinesce cu acel interes, ce'l are acel, ce nu pricepe latina. Deodată inșé observ nu departe de mine o fată, atât de tinéră, atât de frumósă, atât de blândă și cucernică in cât pe dată mé innamoraiu de ea, peste mesură. Ochiî și tóte sensurile tindeau numai la fetița bálaiă; nu mai veđui nici simțiî ceva decât pe ea și amorul meu! Uitaiu de acea, că aș fi creștin, că in acel moment eram numai amor. Așa stătui, o statuă a iubirei, ca incremenit, și pre când la »străformare“ vedea tótă lumea in mânilé preotului corpul mântuitoriului, — eu vedeam numai pe iubita bálaiórá. Așa remăseiu eu inlemnit, pre când toți cei din jurul meu ingenunchiară și-și luară așa poziție curiosă stând in genunchi, cât eu trebui sě șed pe capul unui camarad ce era in dăreptul meu și el și dete in nas dându-mé dracului, noroc că nu'l auđiră mulți. Eram teribil. Un lung moment nu vedea omul din noi de cât cele patru picioare fluturând prin aer. Pre când mé scolaiu roșu de rușine, căđu privirea mea căutând pre Iosefiina (așa sě chiăma ingerul meu) și — miraculósă simptomă! — și ea sě inroși ca focul! Precând sě fini ceremonia bisericéscă și-mî primi-i meritata laudă dela d-nul sublocotenente de atunci, și acum amicul locotenente Stamm, pentru nărođia arétată, me luaiu in ruptul capului, cu monturul meu extra spre strada principală, unde oneștiî cetățenî trebuia

să se primble nițel după eșitul din biserică. Acolo trebuia să aflu pre Iosefina, de cumva ea mai ținea la bunul și vechiul obicei cetățenesc. Și o aflaiu, imi însemnaiu casa, — o curtizaiu mai de multe ori când eșia dela laboratoriu, (ea era modistă, bălăioră, micuța de 17 ani) i-i declinai odată o declarațiune ferbinte și fu primită în nume de bine. Acum veni pentru mine un timp bun, fericit. Când numai numai puteam, grăbiam la ea, care mi se părea cea mai nobilă, cea mai nemaculată ființă pre pământ, și când aveam carcer în casă, cugetam fidel și ferbinte numai la ea și făceam câte întregi de poesii infocate de amor.*

„Aci e de însemnat,* — l' intrerupse Stamm, „că Fritz chiar în acea sântă și frumoasă perioadă fu încântătorul și netrebnicul meu elev și indrugă o mulțime de opere seci. Pre toate ferestriile, ușile și în toate ungiurile scōlei sgăria și mângia numele „Iosefina“ și pe servitoriul său, pe care din indurarea lui Dumneșeu și după dreptate l'lu chiăma Zacharie și era un ștregariu negru, urit l' numi el în onōrea fetei blondine și mândre — Iosif.*

„Drept* — continuă Fritz — și într'o bună zi mă trămise onoratul antevorbitor la profos cu poesia de amor cu tot ce o terminaiu în decursul unei prelegeri ce ni-o ținea el despre calibrul armelor și fabricarea ierbeii de pușcă. „Ié-ți mângiturile cu d-ta,*“ dīse atunci amicul Stamm rece și contemplant arta, éle cu d-ta și cântă la profos.* Acésta fu prea dur, căci versul conținea o lume de iubire.*

„Pune-ne totuși în plăcuta postie de-a auđi aceste hymnuri eroice,*“ dīse majorul.

„Dorința d-tale e ordin pentru mine, aci e operatul:“

La Iosefina.

Când te vėđui prima dată,
Când-ți vėđui fația fină
Mė amorisaiu în dată,
Eram a ta -- Iosefină!

Din prima strofă se vede un adevěr parfumat.

Când pentru prima dată-ți auđii
Cântul tėu la Mandolină
Iubirea'mi șoptea: „tu nu știi
Căt te iubesc Iosefină.

Aci trebuie să însemnăm că Iosefina nu vėđuse nici odată vr'o mandolină dar trebui s'o vir ca se-mi iasă cadința.

Acum ești a mea; și mi-se pare
Că a furtunei completă lumină
Cum și ceriul cu a sa zare
Sunt nimic lângă tine — Iosefină!

Cum că ce se dīce în ultima strofă, o vedeți bine, și cred că veți erta unui cadet de 17 ani, știind-că el de sigur nu rivește la fericirea eternă; ast-fel de idei i se vor ivi pōte mai târđiu. La adēnci bătrănețe și chiar — după mōrte, nu mai preferē nime fericirea unei modiste ina-intea celei cerești. Dar se vedem de a doua jumetate a tragiceii mele povesti. Trebuie să vė spun că câte odată și Iosefina mă căuta — când avem carcer de casă. Ea sta tot denna fōrte puțin la — și eu atunci o sērutam și printre alți cadeți, cari ascenenea avėu carceră ca și mine. Eu nu aklam atunci altă causă a grăbirei gale — mai târđiu aflai însă altă causă, mai rea de cât sē-

rutările mele. — Intr'o sēră frumoasă, după ce tōtă ȓiua-mi petrecusem bine la profosul, unul dintre cei mai buni cunoscuți ai mei, după ce fui eliberat pe neașteptate, grăbiu la Iosefina, spre a-mi petrece în iubire órele ce mai erau până la retretu. Inse Iosefina nu era acasă. „Pōte e la vr'o amică ori așa ceva,*“ dīse grōsa dōmnă a cuartirului rīnjind. Supėrat mă întorseiū de acolo și-mi cugetaiū: Natural, la vr'o amică e acum scumpul meu ānger, spānđură-te strigoiā calumnietōre și cugetă la oftările mele! Dar totuși ce voi óre acésta mulă nerușinată cu vorbele sale; „sėu așa ceva? Ale dr... 'sū strigoile bătrāne! așa cugetai și mersei în ospėtăriā, (māhnit peste mėsură) spre a-mi ineca în bere norocul amorului perdut, acolo beui mai multe pātrare, până uitai cu totul de retretă.

Era deja mai mult ca 11 óre, când inaintam spre casarma * și cugetam la consecința tristă a lipsei de certificat, „preste tēmp.*“ Când mă apropiai de pōrtă, auđii binișor cum se întōrsă cheia în brōsca ușei situate lēngă ea, și cum aripa ușei sbură până în unghiu. O, Dōmne, mă temēm de oficerul de inspecțiune, și astfel de temeri se pot întēmpla — după retretă — și celui mai brav cadet.

Inse, étă, din ușiță nu eșia oficerul de inspecțiune, resuflānd de greul oficiū, ci o muerușcă sprintinea, ușurică, care încă de sigur și-a ĩmplinit „oficiul sėu,*“ inse în formă mai puțin dură. Muerușca se ĩndreptă cātrē partea aceea, unde-mi avēm eu „asecuratul halt,*“ se apropiā în cōce și cu cāt venia mai aprōpe, cu atāt mai puțin streinā 'mī părea ĩnrēga ființă. Acum păși în lumina lampei din colț și — ah! terōrea-mi turburā ochiū — — Muerușca era Iosefina, fetița mea iubită, bălăioră și curată ca ceriul! Și ea mă recunoscū și stātu ĩngrođită. Forāind de māniā mă apropiai de ea și-i dīseiū: Femeiā, tu m'ai trādat! De unde vii acum? Femeia cumplită, ĩnfrișată!

„Inse, Carl, ĩtonă falsă priveghitōre, „ce ai tu?“ Tu vezi dōră că eu vin din teatrul — burg.

„Taci nerușinato! Cum știe de bine minți curatul „meu“ ānger, idealul virtuților muerești! Mi se părea ca și când m'ar fi tređit cine-va dintr'un vis fericit punėndu-mi un ștergar cu apă rece pe față, mă simțiū opărit cu apă rece. Un moment priviū la șerpele cu clopoței, după aceea vorbiū cu un ris batjocoritoriu: așa dară în teatrul-burg? Hm, ce s'a jucat în acest Burg-teatru? Pōte „Bărbatul și Femeia“ a jucat „primul amoros“ bine în acest Burg-teatru — ? Și e de lipsă ca cine merge în Burg-teatru să iasă chiar din * casarmă? Bre? ce? femeia nebună!

„O, ceriule! o, ceriule!“ gem demascata tremurēnd. „Ceriul tėu ți-l poți ținea pentru tine, și „stelele“ lui ți-le poți căuta în casarmă; noi amēndoi ne-am păpat ceriul. Dar voiū a ști, a'mi cunōște pe rivalul, care mi-a pāngărit ceriul. Afară cu numele lui, femeia, sėu te omor și pe tine și pe mine!“ dīsei cu pathos sēlbatic și-mi pusei mână pe sabiā, pre biata sabiā de paradă, (extra) supțirică, a cărei buză s'ar fi rēmășit sigur cu cōrnele pițigăiate a unui cārăbuș de maiū.

Carl, Carl, pentru numele lui D-șeu, suspinā Iosefina.

Afară cu numele! strigaiu ĩnfuriat, și scosei ca un decimetru sabia mea. Nu voi a'mi rēsbuna nici contra lui nici contra ta; dar numele trebuie s'ēl știi! Chiar de aceea, pentru ultima óră l' dīc, afară cu el!

Și așa scoseiu numele strigoiiului; fu d-lu sub-locotinente de atunci — Stamm, stimatul meu învățator în artele resbelului, diplomergătorul meu înainte în grădina de flori a păcei. De sine se înțelege că asupra lui nu-mi răsbunaiu — ba din contra, de multe ori mai fui închis la comanda d-sale; cu Iosefina o ciuntaiu însă și când venii acasă la casarmă, după durerăsa scenă descrisă, mă puseră în pente și mă aruncară — nu înaintea cărui-va tyran, dar totuș la — profos.

»No, d-le locotenente, ce opiniune-ți dai de istoria asta, întrebă majorul rîdînd, pre Stamm care chiar se ocupa diliginte cu un — păhar.

Hm! d-le major, mi sî pare că ambiî, eu și Fritz, am fost fripți al dracului.

»Așa dară istoria e adevărată?

»Din iotă 'n iotă-î adevărată.«

»Da, însă iubite Fritz, unde rămase dară minciuna?« Istoria totuș nu pôte fi numai adevărată, ci și mincinosă, și se majorul Toll 'și făcu mine de a-și lua ărași ploscuța de două ocale.

»Ah, d-le major, și se Fritz, punînd plosca pe măsă, cugetăți d-ta totuș, că eu am povestit o întîmplare amorosă și tot aci o istoriă, în carea păgăna a mințit pe totă lumea dela A — Z! — — Nu e acêsta o intrîgă poveste plină de minciuni?«

Hm, logica d-tale e de altcum miserabilă, însă — — — ce dracul! aci vine esteticul nostru! bună sêra, iubite Torron; te-ai smuls odată și d-ta din meditațiunile filosofice?

»Cine putea remănea departe de locul unde sî predică adevărata filosofă a vieței? rîspunse Torron, în modul sêu curtenitoriu, și, plecându-sê spre Fritz 'î apasă în mână o epistolă ră fină.

Aci trebuie sî observ, că Torron, dela plecarea din Viena, sta în corespondință viă cu familia sa. În totă epistola cătră tată, punea el regulat și una cătră sorióra sa frumósă și în aceea ărași un bilet scănteitor de a »sburdalnicului Fritz« la »bunul ânger.« De câte ori primia Torron o epistolă de acasă, afla prea firește tot-dêuna și o epistolă dela soră, a cărei sim-bure roș, roza-mirositor suna nesmintit sub-locotenentului Carl Fritz. Aceste erau tot d'auna »serbări mari« în care Fritz trăia numai memoriei la Clara. El nu privia atunci așa adânc în ochii scănteitorii a Marietei sêu Angelinei sêu altorii copile suave a frumósiei mame Italia. Și decă un astfel de crin infocat se mânia, atunci era el în stare — din iubire cătră Clara sa, sî mințescă, și dicea: »Măne grațiosă Mariettă, măne! ađi am o đî tristă, căci, ah, ađi 'sü 19 anî muri bunul, nobilul meu — — moș.«

Grățiosă Marietta cugeta de sigur: O Dio, ce mare de iubire trebuie că pörtă acest *tedesco* în sine, când el încă după 19 anî mai deplânge mórtea moșului sêu!

Și buna Mariette sî cufunda de tot în cugetele sale în acesta »mare de iubire« și plângea în fine pôte chiar mórtea moșilor ei!? —

Fritz e ferice pentru epistolăra primită; el 'și cere dela maiorul Toll voiă de a toasta, și dice în ton serbătorese, ținînd plosca de 2 cupe în mână: »Domniî mei, Când arêtaiu mai în nainte în mod zguduitor — — — ce? rideți? — —

și așa-i bine! Când arêtaiu mai înainte în mod ridicul, und ne pôte duce iubirea, amorul, și adecă la dubietatea despre tenacitatea virtuței femeesci și la — profos, atunci nu mi-fost scopul, a desprețui acest simțămînt, care chiar nouă, s o daților, ar trebui să ne fie cu deosebire sânt. Totuș am-rul e, care îmbracă în roze fierósă, dura mașină de serviciî. Totuș iubirea e aceea, care cu sutele ei de amiciî, face chiă și pe stegariul a'și uita de cei 36 florinî, după ce — nu mare nimic din ei! Și când șuntem în țêră streină, depărtati atunci ne lîgă iubirea aducerei aminte prin dulcea legătură cea nedeslegată cu patria. Noi pörtăm cu noi consciința, unele ființe bune și frumósie sî rógă pentru noi, sî bucură c norocul nostru și ne compățimesc sciindu-ne în nenorociri. Chiar și acum ne putem inchipui, cum vor fi plângînd bune copile vieneze, decă au citit în »Diarul de Viena« ca — ne-fi prăpădit inimicul. Noi și acum vedem în spirit iupitele, cu ele esprimă continu tot dulcile nume — în starea-le amară cum se muta pe fotoliul cel mai de aprópe și sî aruncă acc leșinate, cum în fine ăr sî descéptă, și tocmesc frisura și mentéză dureros: »oh, Heinrich, Heinrich, de ce trebuîși tu mori? Tu ai fost atât de tînăr, atât de bun, și eu te-am iu atât de sincer! Ah, iubite Heinrich, decă ai mai trăi, atui n'aș mai fi silită a — căuta altul. . . . Ah! Da, domniî aceste fete bune vor desplânge din ânimă mórtea nóstre; iubi și fidelitatea lor ne vor insoci în recele mormînt și noi put acolo fi siguri că nu mai șuntem amăgiți.

»Insă Fritz, acêsta e tradare publică!« și se majorul.

»Mai întăiu ai disputat florile dómnei nóstre Venus, acum arunci după bună deită cu óue clocite! Pe Jupiter, fiu eu preotul lui Venus, te-aș afurisi, sêu să fie catolicea te-aș anatemia!«

Tot respectul, d-le major! Crede-mê însă că eu nu voit sî calumniez pe dómna Venus. Decă am greșit, atui aceea se întîmplă de iubire, căci de bună sêmă, eu iu peste măsura pe acêsta dómna Venus, care iubi așa m Eu i sum mulțămitor chiar și pentru binecuvîntările iubi decă nu-sü impreunată cu subtragerea din gage.

Eu sciu ce e amorul pentru soldat! El preface pâne comis în friptură și friptura — o mănăncă altii. El astêm durerea bătăturilor, el i sî face »insuflețitul sfătuitor« și odată la și condus l'a nefericire — l'ü și lăsa acolo, ba l'ü mai apasă. Ce ar fi un soldat fără amorul sêu, și ar fi amorul fără — soldații sêi? De aceea, domniî mei hurah amorului, acestei patlagele roșiă, dulce, care l și cu Eva așa de des au gustat'o! Și un al doilea l pentru . . .

»Pentru dracul . . . , decă te va lua până nu ne a cu fabulele!« și se Stamm cu cunoscutu-i sânge rece.

În lăuntruî certului încă e un iubileu a altei soci acolo colonelul Strengan cu vechiul subcolonel Rauch, c pitanul Kropfspringer și cu adjutantul regimentului form societate separată.

Colonelul pocnesce între degete un ou fript m morăie: »e un scandal!«

Dincolo la restaurațiunea calei ferate de la Vabe mișcau acum nenumărate luminî în cóce și în colo, leg olaltă căriăe teribil lungile tremurî și un insutit strigat

sufală preste Po in castrele austriace — — — primii francesi sunt sosiți la Valenza.

In resbel.

E in dimineața de 24 Iunie; peste colinele și câmpurile de la San-Nartino până la Medole se țin deja ciocnirile plancurilor, sunetele salvelor și tot mai tare cad una după alta cutremurătoarele tonuri de bas ale tunurilor in sălbaticul concert, care e dat aci pentru folosul și cucernicia morții. Lupta de la Solferino a luat cel mai bun desvoltământ, trei sute mii oameni se puseră in mișcare, spre a se omori unul pe altul după toate regulile artei. Spăimântată de vuetul sălbatic sboră negura timidă și ingrozită in atmosferă și spune norilor întâmplările minunate și nenaturale de jos. Mórtea s'a sculat ađi forte de dimineta, călăresce pe aci pe un nuor și inspectionează bărbatește câmpul de luptă. Inaintea ei stau „catalogele” ambelor armate și privia cu mine indestutitoare acum aci in lăuntru, aci sub pământ; — computul consuna intru toate. De când nu se mai omoră oamenii cu bătă ori cu sabia, de când s'a adus arta și știința in ajutorul omorului, nu mai pórta nici mórtea cosa cea moșicescă; ea nu mai cosește, ci-și implinesce afacerile mai ușor intr'un mod mai plăcut, cu un condei roșu elegant. Pușcăturile tunurilor și a puscilor sună la ea sus; ea scie precis ce-i aduc și face ridând liniștia liniorele sale roșii peste numele cesta și cela — câte o dată chiar peste rânduri intregi de o dată. Și apoi — decă nu mai de cât i sboră inainte sufletele celor stersii — scrutază cu ochi indestulitori și ea o prisă micuța — chiar ca un computător svăbesc, séu mai bine — ca un șahter.

Al III-lea corp de armată e chiar de principiu, de a marșa din Guidizzolo. Regimentul Sturm sta gata de resbel pe câmpul, unde tăbărise in nóptea antecedentă, și colonelul Strengau chiar vorbesce ofițerilor coadunați un „scurt, mic cuvânt” cu buna. El dice: „Domnilor, noi vom trebui a ne grăbi, cum imi spuse D-nul brigadier, cătră un cuib numit Medolo. Cuibul — calea ca valea, dar pătrunderea până la el voiú a se implini in cea mai mare liniște și ordine — ca și pe câmpul de exerciții. Eu sciu că ofițerii și soldații mei sunt viteji, precum — — na, precum e și trăsnița-ne de datorință după prescriesele regulamentului; insé eu voiú ordine! Eu am vedut la Magenta, cum o tuliră inainte mulți oameni separați ca nebunii la asalt, ca și când ar fi venit prea târziu — acești afurisiți! Eu vedui și pe Domni ofițeri, cum fugeau la 20, 30 pași inaintea despărțământului lor și să lăsară de bună voie a fi pușcați spre dauna publică a serviciului. Aceste sunt arbitrarietăți de cari regulamentu nu scie nimic, și de cari nici eu nu voesc a sci ceva. Eu voiú numai ordine; toate celelalte urmază de sine. Pe D-nii comandanți de companii îi îmbărbătez la urgentisima compunere a listelor — pierderei din resbel. E bine Domni mei mergeți cu D-șeu și — țineți ordinea.”

După dece minute se mișcă din loc tot regimentul, cu musica resunătoare, pe drumul ce conduce la Medole, spre a-și lua pozițiunea la prima năvălire.

Marșul cătră regiunile focului e un moment propriu, original. El pôte fi pentru impoveratul luptător acea, ce e „gus-

tarea” pentru pasionatul jucător de Macao. Să ved nenumărați răniți venind contra peste câmp, se vede departe inaintând aborul de praf in trăsuri lungi peste câmp, séu ridicându-se in statue potinte, in totă clipita se vede născându-se in depărtare un nouaș, de fum, care arată locul unde crepă o bombă golă se aude in fine tot mai aprópe și mai bine mica cădere și marea bubuitură; insé nu se scie nimic sigur, încă nu se pôte face idee sigură despre chipul, care se va arăta ochilor după aceste. De aceia își inchipuește omul inaintea regiunei de foc o mulțime de observări și presupunerii cari au unicul merit, și pentru cari mai târziu in resbel nu mai află timp. Regimentul Sturm inaintază pe drumul lat; ochii tuturor sunt țintiți spre linia de foc, fie-care ar voi se scie, óre cum era acolo? Intrebau pe răniții veniți de acolo; aceia dau respunsurile corespunzătoare și intonează: „merge greu.” Să tot apropiu, se mai vedeau ici și colea inălțându-se pe câmpurile din apropiere nuori de praf separați, ca și când ar fi fost suflați afară din pământ. „Aha,” merge din gură 'n gură, aci vin, indata se pôte incepe. E ceva necunoscut unui soldat novit? ca d. e. ridicarea acelu nor de praf, indata il invetă bunul camarad mai bătrén: „Mă, auđi și veđi ceva? acelea sunt glonțe de tun, de celea mari sunt próste! După ele vin mai multe de celea mai mici, acelea sunt mai frumoșele, insé sunt ale dracului și acelea.”

Acum se trage musica spre stânga, să posteză lângă drum și mai dice o arie frumoșă de remas bun regimentului ce merge pe dinaintea ei — sunt la granița regiunei de foc. Regimentul se formeză de-a dreapta și de-a stânga drumului in colóne și merg cu tamborii inainte. Indata suzue primele glonțe de tun cu vuiet tremurător, ingrozitor, pre de asupra și pre lângă colóne, prăpădesce ici și colea câte un frăgariu și cad departe in dărept clătínându-se in pământul roșietic. Acum răsună repede in o colónă un tunet singular scărțăitor, urmat de strigări sălbatică, amețitoare; mai multe corpuri de om scăldate in sânge se rostogolesc preste olaltă și pre lângă olaltă — un glonț plin a tunat și răspuns grozav primului sărut de mórte. O privire compătimitore pre soldații dumicați, o mică baterie de inimă — și colóna merge mai departe cu pași ageri, siguri. In fața inimicilor, neresistaverelor imbulzeli a pușcăturilor, este strinsă in inimă soldatului putinte acea sălbatică, arđătoare dorință, care eu de altcum nu o pot numi dor de luptă, ci mânia, amărăciune contra morții și instrumentelor ei silnice, acea incercare potintă: de a pași in ainte, și aceste instrumente, izvórele atător durerii sângerătoare, de a le vedea și nimici.

Să merge tot inainte și numai inainte; colónele divisiunei țin ordine și paș „ca pe câmpul de exercițiu,” de și încă unele glonțe fluerătoare mai mari și altele mai mici loviau in viața caldă. In fine fură veduți pantalonii cei roși printre plântățiunile de frăgari și inainte grăbitórele „lanțuri întărite” in fugă sunt prinse indata in aripile cele mai iuți. Să ved deja in depărtare acoperișele dela Ca-Nova și Rebecco, unde se aședă mareșalul Niel, acesta insemneză „halt,” timpul asaltului nu a sosit încă.

Colonelul Strengau e preste tot indestulit — se mánie totuși când se intrăbă: Pentru ce și pot trăsniții aceștia im-

plini datorințele lor în rebel, pre când pre câmpul de eserecțiu nu făceau decât »scandal?« Firesce, trebuia se constate că e mai bine așa decât întors. Acum călăresce el dela colónă la colónă — i îmbărbătează la ținerea ordinii și ordonă soldaților de a șede, »ca blăstămatele glonțe de tun să nu-i nimerescă chiar în gură.« El incuviință fiecărui om de ași pune pipa orî țigara în stare fumătoare și declară ofițerilor înmărmuriți: fumatul în serviciu ar fi de altcum un scandal nemaipomenit, însă aci numai folositor pôte fi, de ore ce imprăscie mușcele. Și când în acest moment vre-o câte-va glonțe de carabină fluerară repede pe dinaintea colonelului, — 'și luă liniscit țigara din gară, flueră după dinsele un nor de fum și rise cu hohot: „ho-ho-ho, mă și audiră aceste mușce de tun, ce nu pot suferi tutunul!“ Și decă mai sbora câte o astfel de muscă ici și colea, în mânia fumului de tutun nu-i păsa pré tare lui Strengau, ci opinia rece: „Acestuia trebuie să i se stingă focul.“ Unora li se vor părea pôte glumele aceste cam „revoltătoare,“ în fața morței nu s'ar chiar cuveni să facem glume ar dice ei. Dar acei ómenî nu au drept, căci soldatului, care de multe orî câte o oră întregă trebuie să infrunte mórtea legată pe un petec, cu nimic nu-i putem ajuta mai bine, decât cu o glumă. El voesce și trebuie din timp în timp a căuta să uite zelul forțat al pasiunii sale, trebuie a-și întări inima contra tuturor dispozițiunilor neplăcute, ce l'ar incunjura din tóte părțile, spre a nu lăsa să se incuibeze în ea impresiuni dureroase. O glumă aspră, da, o bălăcăria, mai bine impresionéază în ore de periclu asupra masei, decât cele mai lungi și frumoase vorbirî asupra faptelor eroice, cununilor de invingerî și — nemurire.

Tóte lamentările de una și alta, tot lăsatul sigur și blând în mâna sorței este soldatului în bătălie chiar așa de dăunăcios; mai bine face, decă chiar nu cugetă la sórtea sa și mai bine decât tóte, decă i ride 'n față. Mai iute putem crede, că inimicul mai curënd fuge de un batalion ridător decât de o brigadă rugătoare! — Glumele lui Strengau influința asupra subalternilor sêi cu atât mai drastic, cu cât nime nu era dat a audî de la el așa ceva. La început abia credeau bravii luptătorî ochilor și urechilor lor; când vëdură însă, că colonelul lor ar fi cu totul nepăsător față de focul inimicului, începură în vivate iubiliare și făcură cele mai țerënesci glume de granatele ce sburau în drépta și stēnga.

„Blestămați!“ surise „bătrēnul“ c'a eșit din piele de bucuriă, ei sunt bravi — ei își implinesc datoria — — — hm, și totuș — — pe câmpul de eserecțiu — — — hm, ducă-l dracul!“ Și călăresce deplin indestulit mai departe, aci plesnesce o granată aprópe de el — colonelul și calul lui se rostogoliră nițel, învăluitî în norî de fum și praf, după aceea se reculese colonelul ridēnd, înaintea ochilor adjutantului îngrijat și dise, arētând spre calul mort. Scandal, gluma mă costă 600 fl. — Indată încălecă Strengau pe alt cal și sbură cătră a treia divisiune, unde vëdu ceva ce nu apare în Reglement.

Acolo ședeau adecă, cam la 20 pași înaintea colónei, Torron și Fritz, pe un cal mort cavaleresc și fumând comod își schimbau tot soiul de incuragerî obrenitoare de pe colinele vizibile în depărtare de-a drépta de la Solferino. Divisiunea se pitulase puțin scutită de o dălmă, ambiî noștrîi amici însă păreau a despretui acea scutință și de aceea s'au ales acel

locșor ridicat. Acésta însă turbură pe colonelul. »Ho, ho!« sbieră acesta comandantului de divisiune cu o voce de tunet, ho, ho! D-le căpitan, D-ta ai afacerî miraculoase sub comanda D-tale! În privesce nițel pe acestî doi domni cavalerî, cari călăresc pe un blestămat de cadavru de cal, chiar prin front! Rechiămă momentan pe acești fusilierî călărași?

Torron și Fritz se ridicară la prima vorbă turburătoare și se retraseră ridēnd. Colonelul îi intimpină cu un ris diabolic și le dise: Hm, hm, spuneți-mă totuș ce plănuiți din spinarea calului? Un atac? o recunóștere? ha? ce ideă imens de trăs-nită ați avut de a vë schimba poziția prescrisă de regulament cu un spurcat cadavru de cal? Ce?

„D-le colonel, noi voirăm numai a gusta liberul prospect.«

„Așa? acésta o voirăți? Și cređi d-ta, că serviciulî încă satisfacî bare-mî în câtva cu astfel de partide de petrecere? Credeți D-vóstră că francesiî își intrerupseră focul spre a nu vë nimici trumosul prospect? Prospect mai liber! Ca și când aci ar fi vorba de o reprezentățiune teatrală — — Scandal!« În acest moment țishiră câteva glonțe de pușcă, cari de sigur fură îndreptate asupra colonelului, și unul din ele sărută brațul stâng a lui Fritz. Strengau a observat și privind pe tinērul ofițer aspru în față dise: »He, ce e?« Fritz a tresărit nevoluntar la primirea ranei sale, își luă însă momentan poziția prescrisă de reglement și dise privind liniștit pe colonelul: »c mus — că de tun« D-le colonel.«

„Hm, hm, făcu Strengau, căruia nu-i convenia mica ironiă din respunsul lui Fritz „hm,“ o muscă de tun? O primși; așa pățesc care șed pe cadavre de cal — i muscă muștele.« — mergî la locul de bandagiu.

„Te rog, D-le colonel, pentru o astfel de mușcătură de țințari e destulă basmēuă.«

„D-le, îți curge tare sângele; de aceea lasă să te legomenesce și — apoi vină cu D-đeu éráși.«

„Ah, D-le colonel, la bandagiu e medicul de regiment F, și de el mă tem mai rău de cât de tóte muștele!“

Hm, făcu colonelul cu un ris original, »hm,“ aci jace ceva, — »atunci rămăi aci la 300 de drači,“ — și călărind mai departe, mormăi afară de sine: »Al dracului strengariu, Fritz acesta în foc e — aur curat și în garnisonă — în tot momēntul matur de carceră.

E după amēđi; corpurile de armată, al 3, 9 și 11 sub comete Wimpffen făcură ultima încercare, spre a căștiga aer centrului aședat la Solferino. Șesul luat de la Guidizzolo repeta strigatul de asalt al tobelor și resunetul trompetelor un »hurah« țiuitor.

Cu al treilea corp de armată merge și regimentul Sturm în colóne de batalion asupra Ca'Novēi. Colonelul Strengau e pretotindenea: »paș întins — — ordine — — nimic scandal!« sē auđă bubuind acum aci acum colea și asaltatoriî strigau „hurah,“ unde sē arēta el.

Bateriile mareșalului Niel vomară o grândină de pușcă turî, o țiuitoră teribilă, țishitura și fluerătura umplu aerul pământul se cutremură de neintreruptele tunăturî rolătoare al arteriei, aborî grosî de prav sē ridică ca nuorî giganticî preste întregul ținut și mirosul de sânge era în unele locuri pătrundător — îmbătător. Cutezător, cu anima 'n dinți, sub dure-

cietul cu strigăturile lui de durere, și apoi mergea spre căutarea altui „cas teribil.“ Din timp și scotea capul pe ușă afară nițel, 'lă retrăgea repede în lăuntru și făcea o gură cât o șură: „Curagiū, domniū mei, curagiū! Noi invingem.“

El și întornă însă îndată fața dela ofierii vulnerați, cari-l ridău.

După ușă jace un căpitan dela al 19 Regiment, cu ședutul sfărîmat de tun, fumându-și liniștit „virgina“ sa și dișe: Ce-mi folosește mie, decă și invingem noi; — eu tot nu pot sedita pe dafiniū miei!

F. nu înțelese deplin ce dișe căpitanul, auți numai risul ofierilor și consciința sa cea rea îndată 'l întărita, presupunându-și că de el rid. Să întorce mănios cătră căpitanul, mormăește mult despre „teribilul cas“ despre „precauțiune“ și „cangrenă“ și face mine, de a'l mântui în scurt de cangrena ce se ivește. Inșe shiar la prima apucătură 'lă reintorce vulneratul, cu o voce spăimântătoare, dela o manipulare atât de rară, și nedescriptibilă la partea vătămata, încât trebui să fugă tremurând și injurând. In acest moment fu adus în lăuntru Fritz. Bietul june devenise impotent de durere și pierderea sângelui, și acēsta o folosi F. spre a sē plenipotenția. Din 15 ofieri vulnerați ai Regimentului Sturm nu veni nici unul cu încredere în depărtămēntul lui F; care putea numai fugi, o tulia la alți medici în vecini, pre lēngă tot ordinul de a rămănea fie-care undei împărțit, și decă care-va nu putea însuși merge, acela încerca cu rugăciuni pe la purtători, cu promisiuni și în tot modul numai să sē vedă în altă mână, sub altă cură. Bietul Fritz nu o putu face acēsta — căđu neputincios în mănile lui F, și ast-fel deveni — un cas „teribil.“

Pe când își veni Fritz în fire forțat de „eroica“ manipulare a medicului F, pe când F sē prepara chiar a-și documenta de nou sciința și puterea, sē auți afară o voce tare, carea electrisă de loc pe tiran. Acolo stă și colonelul Strengau, cu mână drēptă vulneratā atărănând în o basmea și în stânga cu sabia, ce o folosesce în loc de baston. El tocmai spune »o vorbă scurtă, mică,« un strengar, roșu la pēr și pistriț la față, din regimentul sēu, pe care-l aflase jucând într'un ungiū între vulnerați: »Așa dară tu o tuliși? il întrebă în ton pătrunțitor, o tuliși? Prēpăditule, tot regimentul Sturm e strâns încă la o laltă și chiar pe tine te alungară spurcați de francesi! Hm, de sigur ție nu-ți mai rămase alta de cât să te arunci între răniti, ce? Mē, tu cel mai eminent prăpădit între toți fugariū din lume! Ai tulit'o, mē — te ai rupt de la armatā, mē — — — mē pierde vremea, — — — mē infama beție iepurēsca, — mē iepure pistriț, tândalā roșiā! Te puneam să te spândure, mē căne blăstămat, scandalos!« Acum vedu Strengau căți-va omeni de ai regimentului sēu, cari aduseră nisce vulnerați, și chiar erau gata de a sē reintorce la foc. „Indărăpt, luptători,« dișe el, „luați acēsta babă cu voi, și decă ar voi cumva undeva să sē fișnescă dintre voi, dați-i foc! La drēpta front, marș! — — scandal!«

Intre aceste grosul medic de regiment, uitând pe un moment posibilitatea unui periclu, sē grăbi afară și dișe ridēnd dulce: Am onōre, D-le colonel; compătimesc fōrte, he, he, — teribil cas — —

„Blestemat să fie casul teribil!“ dișe Strengau, injurind încă pe »fugar,« tărtarul acesta e unicul care a făcut scandal în regiment.

„He, he,“ hohoti F. de i sē scutură burta; nici n'ar crede cineva ca un bărbat să fie așa slab și necuragios.....“

In acest moment plesni cu sunet grozav o granata dinaintea casei parohiale; F. făcu un salt necrețut conform grosimei sale și sē întorse în casă între batjocoritorul ris al colonelului.

„Un imens gura satului,“ — acest fōle trăsniț! mormăi Strengau pe când sē lăsa unui medic tēnēr să-i lege.

O tempestate orcanică sē aruncă peste câmpuri și purtă nuori uriaș de praf înaintea ei. Nuori grei, negri ca păcatul acoper cerul, ca și când ar fi voit a-i arēta în acel moment nefericirea cea mai inficoșată, care e creată aci între omeni, ca și când ar fi voit sē fie acoperemēntul de doliu pentru ne-numēratele sarcofage de la S. Martino până la Guidizzolo! Natura jelește și deplânge omorul atător copii ai ei, și de tunetele vorbelor sale, de fulgerile privirei sale, și de torenții lacrimilor sale inspăimēntați omeni, sē rețin de la luptă, — resbelul sē finesce.

Pe drumul ce duce dela Guidizzolo cătră Goito și de aci cătră Mantua sē mișcă încet o enormă colonă de care; ea duce pe greu vulnerați corpului de armatā al 3, 9 și 11. In drēpta și în stânga carălor sē țireau îndesuite massele de răniti mai ușor.

Pe unul din carele sanitarilor sē aflau împreună colonelul Strengau, Fritz și mai mulți alți ofieri ai regimentului; și Halm era între ei, care îndată după vulnerarea colonelului căpēta o pușcătură în partea stângă, care de și nu era de mōrte, dar totuși durerōsă.

Amicii nostri sē coboriră la Goito și priviră cu sete îndērēpt la Mincio, pe care-lū percursē numai ieri diminēță la musica sunătoare și cu speranța invingerei.

Pe rīpa stângă, aprōpe de Goito, sē vede lagărul unei massē mari de cavaleriā; e brigada Lauingen. Aceea și-a postat un pichet de dragoni lāngă pod.

Călărași, ofieri și soldați, stau la marginea drumului și privesc lunga caravană de vulnerați, ici și colea câte unul de aceia, cari și ridicau mănile închinând în tăcere și intinșind plosca, spre a le recori limba uscată. Numai rar sē aude câte o vâietare, și și acea ușorā, din carāle încărcate, mai des sē aude câte o glumă voiōsă și câte o vorba osteșescă. Vechiul curagiū austriac e neînfrāngibil, în mânia tuturor relexor intēmplări. Armata sē retrage îndērēpt de la Mincio, asceptând cu nerăbdare ora, care-i va chiāma la fapte nouă.

In casa retrasului.

In o vale de tot frumōsă incungiurată de păduri imposante — în Austria superiōră — jace frumōsa moșiā cavalerēsca, numită »Curtea de rozē.« Decă fericitul posesor a Curtei de rozē privesce de pe balconul casei sale la praturile, agrii și pădurile din jur, pōte dișe cu deplină convingere: »Tōte aceste sunt posesiunea mea.« E o lume mică, liniscită, care o dominēză și în carea sē află fericit. Numai viēță voiōsă și sănētōsă intālnesc privirile lui pretotindenī pe acest teren mic și totuș pacinic. Cantecile păstorilor și ale agronomilor rēsună harmonic cu flueratul ciocārlicii, cu amuțatul privighitōrei și cu divinele concerte ale »aripaților cāntăreți ai pă-

durei.* Aci nime nu scie despre dorerósele plângerî și of-tări, despre sêlbatecele rivalității, de lux și sdrevțe umilite, de blăstame și cersătorii, de jaluzii și batjocuri, precum sê întempla in valul lunei mari. Natură și ómenî una cu alta sciu aci numai de simpatizare reciprocă.

E in una din mărețele sêri de Maiu a anului 1861. Pe balconul măreței case sta posesorul Curtei de roze, o splendidă și elegantă aparință, respunde amicabile sincerilor salutări ale lucrătorilor ce sê întorc din câmp și sê întorce din când in când, spre a expeda câte o vorbă in ódaiă, unde o damă blondă și maréță acompaniază la clavier un cântec dulce:

Tóte gândirile mele
Sbor spre tine — iubitul meu!
Precum roiuri de păsărele
Sbor in sus cătră Dumnedeu.

Preste trásurile ténêrului bărbat sbóră un suris de fericire, el sê apropia de ușă și dice cu vocea-i dulce: „Oh, Clara, ângerul mêu, bine sci tu cântarea favorită a âniei mele! și el intimpină privirea a doi ochi vineți ca seninul ceriului și cetesce in ei o lume de iubire și de fericire.

In a mării oglindă, in riur,
In de rouă picurii cereseli
Salut eu cu dulci sáruturi
Chipul têu ce acolo-lu zăresc.
Florile cu voce tare
Te numesc qină din stele
Eu caut la stele și-mi pare
Că vêd ochii tãi in, ele.

Clara, acésta nu o subscriu, la acésta nu te acompaniez!
Eu nu mai am lipsă a privi la stele; in ochii tãi vêd ceriul întreg cu tóte stelele lui.

Eu ascult șóptele pădurei;
Póte că de tine mi vorbesc!
Și par că tóte mereu mi-ar spune:
»Farmecile tale mereu mă 'nsuflețesc!«

Așa — da! acésta e adevêrat! Mě insuflețesc. Tu-mi mecî tóte celea — chiar și memoria. Mi sê pare, ca și nd de o sută de ani n'aș fi primit un unic sárut de la tine!«

»Inse, Carol,« dice Clara grăbindu-sê pe balcon, »tu esci tuc de tot! In tot momentul trebuie se repetezi!« Și uitucul url repetă vechia și pururea noua lecțiune, la care studiază aul vieța intrégă, fără de a o invêța.

De de supt lângă gardul viu sta un servitoriu ténêr glu-nd cu o fetiță frumósă ca iconiță (dar nu ca icónele cele la Nicula) și nu scie cum i-ar putea spune ce-i jace la inimă câteva luni. Nehotărit scotea el din gură o glumă după a, când de odată întêlnesce agerul lui ochiu pe balcon pe epetitoriu* stăpân și — insuflețit de acest exemplu, intinde imósei fetiță mâna și intrébă așa de dulce, cum numai scia: Mirțel, mai póte tu óre — iubi?« Mirțel tăcea. Iosif óftă doue óri după olaltă apoi mai ușurat dice: Mirțel, prisce in sus, veqi cum sê sárută stăpânii nostri și cât sunt fericiti — — nu putem și noi fi ca ei? Mirțel sê jenă puțin plecându-și capul șopti: „acea acolo e cu totul alt ceva — — sũ ómenî cásătorii!«. Chiar asta o doria și onestul iif, el atrasă fetița mai aprópe de sine și-i șopti dulcisor: oiesce, Mirțel, și sê va întempla. Și până când fetița 'lú ivesce cam cu indoélă, Iosif i intinde dura și musculósa sa

mână, dicendu-i in ton serbătorec: Mirțel, aci ai drépta mea, și când Iosif dice odată „da,« atunci acea e sânt, ca și când ar fi in Evangeliă! La aceste Mirțel, plină de bucuriă, se aruncă la peptul fericitului, și ea va deveni de sigur muierea lui — »Ca și când ar fi stat scris in Evangeliă.«

O părechia de porumbei ce se intorceau târziu, fură atât de intim mișcați de dulcea scenă, in cât uitase signalul de retragerea naturei și mai stătura puțin in vârful șurei și-și de-teră — cioc.

Invecinații boboci de roze. care numai a doua diminéță aveau de gând a sê desface își deschid ochii și vêdend atata indestulare și fericire generală își schimbă priviri de iubire cu stelele impertinent strălucitoare de pe cerul colorat ultramon-tan. Da, un paiangin gros, rotund, veninos, sê vede de o dată așa adêncit, cât cade in rociul sêu și mănâncă o mus-cuță ce era prinsă acolo ca intr'un institut corector, d. e. in cel din Gherla. — Vulpile, Dihorii, Buhele și alte animale nop-turne nu sunt mai puțin surprinse; — ele merg bombânind cântece de iubire, și adêncite in priviri dulci, mușcă capetele animăluțelor din apropiere, conform propriului instinct! Trebuie sê fie pătrunđetőrea voce a iubirei, care face astfel de mi-nuni! Iubire, pretutindenî iulire — de la cel mai micuț fir de érbă până la boul cel mai mare, care pasce érba și până la ómenî, cari mănâncă și pe boi, tot iubire și numai iubire! De óre ce părechia din balcon s'a sárutat deja publice așa trebuie să constatez și eu onorabililor cetitori: este Fritz, adecă Carl Fritz „cu caracterul de locotenente retras“ și ténêra ne-vastă a aceluia, Clara, născută contesa Torron, inainte cu trei luni au legat ei acésta legătură frumósă și sunt retrași aci spre a mânca — miere. Póte fi ca mierea din „Curtea de roze“ va fi deoseait de dulce — constatat e, că ei amên-doii in fie care qi o gustau cu așa lăcomiă, ca și cum ar fi gustat'o atunci pentru prima dată.

Când după qiua de la Vilafranca incepură a se goli spi-talele de la Verona, sê gândi și ténêrul conte Toron la acea, ca sê atragă pe amicii sêi Fritz și Halm, din infectatul aer a acelei cetăți și-i condu-se el singur la Villa pompósa a tatálui sêu. După ingrijirile diliginte, ce le póte pretinde un muritor, sê insănătoșă Halm, după ce mai întâi abdisce, serbătorec de melancoliă, și reintórse la regimentul sêu îndărăpt. Fritz avu a suferi mai mult de rana sa cea grea, și remase mai un an deplin in casa locotenentului mareșal compestru.

In tótă qiua sê cugeta el la nobilul necunoscut care-l pușcă prin șolduri inainte de Ca Nova, căci fără de lunga re-mânere in casa contelui nu și-ar fi ajuns scopul póte nici odată.

Bătrênul conte pentru duelul cu feciorul sêu i-ar fi ertat de tot, căci chiar prin aceia i dădu ocaziune de-aș recunóște fiul — deși numai ca adoptiv. Greutatea principală era inse, că bătrênul era prea tare dedat cu frumósă sa fetiță, cât și numai cugetând că o să se despartă de el — il prindeau su-dorii; cu greu sê putea împăca cu astă ideia. Dar cu timpul sê schimbară tóte; greu vulneratul, și prin bravura sa arêtată, decoratul ofițer, avu drept la compătimire și admirare, și indată veni contelui atât de iubit, cât nu trebui mult sê reclame fiul și fiica sa, până veni bătrênul la convingerea că: Fritz, pe jângă unele sburdalnicii din trecut — e un „om întreg“ un adevêrat și curat cavalier.

Trebue să observ, că contele, în mânia tuturor imputărilor, trecuse deja de mult peste fabula cu „sângele vênêt“ și era de raționala convingere că: adevărata noblêtă nu crește pe trunchii obduși în pergamente, ci în capete și inimă. Câte odată presupunea câte ceva, când vedea inclinarea lui Fritz cătră Clara și delicatele mine a acesteia; când i spuseră însă tinerii starea lucrului, el dișe milităresce:

Așa dară voi vè iubiți?

Da, Escelenție! răspunsè Fritz în pozițiune militărescă.

„Hm! Cred! dară cum voiți voi a vè întocmi afacerile relative la căsătorie, d-ta tinèrute locotenente și tu fetița mea?“

„Ah, tată, răspunsè Clara supèrată, Carol va aștepta pină va fi căpitan clasa I.“

„Ce — e — e? dișe contele și rîse de să clătina tótă odaia.“ Acésta ar fi o idee colosal de — nu știu cum — dela iubitul tîu! Bah! Tinèrute, nu-î de glumit! Aci nu are loc întrebarea despre avere și mijlócele de traiu. Acésta e un bagatel. Décă ești d-ta sèrac, trebue să planisăm și să te scăpăm de sèracie. În timp de câte-va dișe va fi strapus, pe d-ta și Clara, bunul nostru „Curtea de rozè“ și ve-ți primi chârțiile relative; atuncî retrage-te cu caracter și du-mî din casă spulberata asta. Ar deveni dóră când-va patria în periclu, atuncî și căsătorit poți primi pușcăturile de mórte ca și holteit, dar în tîmp de pace faci mai bine manipulându-ți însuți bunul, decât mutându-ți femeia dintr'o garnisónă într'alta. Place-ți? — Ah, Escelenția! eu nu aflu vorbe destule pentru a-mî esprima fericirea și „multămita.“

„Așa? atuncî desvață-te odată de „Exelenție,“ iubite Carl, în familiă nu pot suferi ast-fel de titulături. Imbrătoșati-mă, copii — — — iubiți-vè sincer și — — fiți fericiți! și acum — marș în jos la mama și vè presentați!

„Quel horreur!“ dișe grosul baron de Olm când primi invitațiunea de nuntă, quel horreur! Contesa Clara de Torron va fi — madamă Fritz! Ma foi, eu încep a crede că mergem spre propria ruină, — și lovindu-și teribila sa burtă, să aședă suspinènd: Coboriți-vè, voi umbre de eroi nobili, coboriți-vè din înălțimea vóstră și vedeți că urmașii vóștri nu mai au loc în acéstă lume bastardă!“

„E lucrul naibei,“ dișe colonelul Strengau, când dimisionă Fritz, hm, retragere cu caracter — — — de alt-cum fundat în regulament, însă — — — tótuși eu te pierd fără voiă, o locotenente, și-mî pare rîu, că te pierd; căci, martor Dumneșeu, d-ta te-ai purtat fórte brav înaintea inimicului. Ț-ai satisfăcut chiămărei pe deplin! — — și privind precisul locotenente mormăi: „hm, hm, amorul — — trăs de amor — — scandal!“ — —

La curtea de roză să mănêncă și acum miere, pare a fi tare gustósă, căci chiar observaiu că Clara să invrednici a avea al doilea copilăș. Bucuria mea, la audirea faimei acesteia, fu atât de mare, de-mî scăpai péna din mână.

Ioan Pop Reteganul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

V A R I E T Ă Ț Î

Am legat cincî să mai leg cincî.

— Anecdotă. —

Era într'o vreme, precum — fie diș între patru ochi — sunt cu ridicata și ađi: — era un om despre care mersese vorba cale de trei césuri și mai bine, că cei vèd ochi, nu-i lasă mânil, și unde găsește pus rîu, el pune bine; — povestea celuiia. —

Ómenii să luaseră de un gând din pricina lui. Să-l scarmene coala popește, încă nu li s'a dat prilej de ajuns, — căci de! era cu peliță de drac pe el și să păđa de minune. Nu-î vorbă! așa din când în când tot 'l mai scârpina ei, ca nu care cumva să-i ducă dorul. —

Uitasem să vè mai spun și aceea, că pe hoțul acela 'lă chemau Hèrban Știrban și, că mai avea o tovarăși de-al de el, frați de cruce toți cincî, cum am dișe. —

A fost așa, c'a dat Dumneșeu, în părțile acelea o érnă de cele cu córne. Ómenii mântuesc tot nutrețul ce apucase a strânge preste drăguța de vară, ș'acum descoper: case, șuri, garduri, — de cele pae, — mai afumate, — mai măcinate de trăđniții de șoreci, mai, — cum a dat Dumneșeu. Și vitele, sèrmanele, mâncau de să rupeau, căci Fómă-i mare dómnă. —

Un om milos ca o muere, că alt-cum nu pot dișe, decât să șî vadă bieteke vite chinuindu-sè, mai bine le mână la un tîrg și le face bani. Bani er, fiind tare hotărât a'î ținea pe

vremi mai bune, nu-i face mere-pere — cum să dișe — făr 'î pune la șerpar ș'apoi în ladă cu ei, unde bine ascunși printre cele haine cugetă el în capul sèu, că pui de om n'are să le dea de urmă. —

Dracul nu dórme, dar deu nici Hèrban Știrban. — Într-o noptea venitóre el și frații lui de cruce, hai pe la feresti omului acelaia. Inșă Dumneșeu e bun drăguțul, numai dec omul e creștin, — cum spun cărțile, cele vechi c'ar fi fost mai de mult lume multă multă, nu ca acum din o mie unu sèu dór nici chiar atâta. —

D-vóstră trebue că știți, cum e omul muncit. — Dórme el, un somn mai de cu sèră, ș'apoi să întórce de pe o dungă pe alta; frămèntat de gândurile grele ale viețet. Am să fac ș'a; — ba c'a fi mai bine altmintrelea, — ba c'asa are să fie rîu... gândurile alungară somnul cât colo. Inșă una! De cele mai multe ori omul își sparge capul de géba. Așa-i lumea, ce să te faci!! —

Omul cela cu bani vèđènd că ia sărit somnul nu mai omóră vremea cea scumpă, tãvãlit cum să gúsea, — făr mergènd la cuptor, așa pe întuneric, nimerește vatra focului. Jarul invèluit bine de cu sèră în spuđa și cenușă, nu să stinsese încă, — decî, în vatra caldă, cu jarul cela și cu așcitele puse pe gurița cuptorului de cu sèră să să uște, — nu i-a fost greu, să așite un licuriciu. Mai pune vr'o trei-patru lemne sãnctóse, și focu-i gata. —

Acum hai să-și lege opincile de piciore. Când era gata piciorul cel drept, dă odată cu el de vatră, ca să se dedee opinca după pieior, — dîcînd din gură ceva mai tărișor: „Am legat cincî, — să mai leg cincî apoi să pun pe Hêrban-Știrban cu craciî pe foc.“ — In clipita aceea Hêrban-Știrban, sosind cu tovarășii, — să uită pe ferăstră, ca să știe, ce cală-i pe vale. Omul cela, decînd i-a eșit vestea lui Hêrban-Știrban, cratițul sau hêrbul, nu-l mai numea ca alți botețați, făr' tot ca pe hoț, Hêrban-Știrban. —

Vorbele omului lui nu-s, așa dară, cine scie, ce greu de înțeles, decă are omul in cap. — Am legat cincî — degete —, — să mai leg cincî — degete — ș'apoi să pun pe Hêr-

ban Știrban — cratițul cu craciî pe foc, — să-mi gătesc ceva pentru gură — cum am dîce noi. —

Despre Hêrban Știrban nu pot dîce, că unde nu-i in cap, vai de piciore, pentru că, să vedeți D-vostră, nu-mi curge calea. Pe lângă aceea nu era el omul, carele să se sparie de orî ce tufă. —

Cu tôte acestea aușind și el vorbele omului, nici una nici două, făr' pe aci țî-i drumul ș'al tîu ș'al tovarășilor. De bună sémă, că după ce s'au depărtat a spus el, cam ce fel de vînturî bat, pe la casa omului. —

De câte orî o vorbă înțelăsă pe dos, nu te face să-ți nălucești, până și cai verđi. Au pățit-o uniî, —

Gr. Sima al lui Ioan.

== REMAS BUN. ==

Étă-ne sosiți la acel moment dureros care ne desparte pentru tot dé-una de iubiți noștri lectori.

Cînd am întreprins acéstă publicațiune, am știut pré bine că luăm asupra-ne o sarcină fôrte grea, dar fiind ajutorați de împrejurările nôstre private, n'am pregetat de a aduce chiar jertfe bănești pentru fôia nôstră. Astă-đi insé unde suntem avisați de a trăi din venitul stabilimentului nostru tipografic, nu ne mai putem impune asemenea jertfe, deci suntem siliți a curma opera nôstră, care ne însuflețise cu atâtea speranțe daurie.

Mulțamim mai întăiu tuturor acelor Domni, și Dómne, care au bine-voit a ne sprijini cu concursul lor literar, apoi micului cerc de abonați, care ni-a oferit obolul lor și care s'au arătat atăt de indulgenți față de lipsele, ce au putut constata in fôia nôstră.

Depunênd péna redacțională, sperăm că cetitorii noștri ne vor păstra un bine-voitor souvenir și nu ne vor lua in nume de réu, decă am fost siliți, fără voia nôstră, ba chiar in contra stăruințelor nôstre, de a î înșela in așteptările Domnialor. Acest adio este cu atăt mai dureros, fiind-că nu mai avem curagiul de a dîce: la revedere. Dar cine știe, căci: „omul propune și Dumnezeu dispune.“ Remâneți cu bine.

Redacțiunea.

TIPOGRAFIA ALEXI

rógă pe acei Domni, care au ținut fôia și n'au plătit încă totî numerii primiți, a ne plăti costul à 30 cruceri de numér.

Ér Domniî abonați, care au trimis prenumerațiunea pentru mai mulți numerî sunt rugați a dispune prin

Editura tipografii Alexi Brașov.

carte postală de restul ce are să mai primescă dela noi.

Putem servi cu bani gata, séu cu cărți literare, cărți de visită, și alte tipărituri.

In fine ne recomandăm la binevoitorul sprijin al publicului român, asigurându-l că orî ce comandă de tipărituri se va executa prompt, ieftin și exact.

Posta Re-

dacțiuneî.

Cătră onorațiî colaboratori. Am fost întrebați din partea D-vostre, că de ce nu mai perseverăm puțin pe calea cea apucată, căci de sigur ar trebui să isbutim in fine. Gustul de lectură s'ar respândi din ce in ce tot mai mult și printre români și in fine se va respălăti munca vóstră.

Așa am cređut și noi dar ne-am înșelat. Genul de literatură cultivat de noi, nu este aprețiat de cât numai de o parte fôrte mică din publicul român, adică mai cu sémă numai de literați. Aceștia insé ca producători nu consumă din produsele altora nimic, orî decă se îndură a consuma, așteptă să li se ofere grătuit in semn de stimă etc.

Da, gustul de lectură se respândesce și printre români din ce in ce mai mult, dar nu pentru scrieri ca acelea, de care am putut dispune noi aici, ci pentru romanuri ca: Contesa Lambertini, Contesa palidă, Nihilistiî și alte multe de soiul acesta.

Să nu ne scandalizăm de acest fapt, căci și popórele cele mai inaintate in literatură și arte au cultivat și cultivă și astăđi asemenea lectură pășind treptat, in mesura perfecționării gustului, și la cetirea produselor mai de valóre.

Decă dar vr'unul din D-v. voiesce a ne insoți și mai departe pe cărările literare, este rugat a pogori cu vr'o doue trepte mai in jos, și a ne pune la dispozițiune, vr'un roman lung, plin de cât se póte mai multe grozăvenii, ca: omoruri, spargerî, blasfemiî etc, căci pentru asemenea marfă avem mușterî și prin urmare putem să o plătim binișor.

Redactor responsabil: Theochar Alexi.